

Заваяванне воднай стыхіі шляхам экстрэмальнага купання «жалежных коней» для малых салдат практыкуецца невypadкова. Улічваючы ландшафт сінявокай Беларусі...

Прадпрыемствам трэба не толькі думаць пра тое, каб вырабіць якасны прадукт на канкурэнтаздольнай цане, але і ўмець яго прадаваць — замацавацца на ўнутраным і знешнім рынках.

Сон — не проста спакой і адпачынак, гэта актыўны працэс, перапрацоўка ўсяго, што адбылося на працягу дня, і падрыхтоўка да дня наступнага. Сны, якія мы бачым, надзвычай важныя для нашага псіхічнага здароўя.

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ДАРУЧЫЎ ПРАПРАЦАВАЦЬ ПЫТАННЕ АБ УЗМАЦЕННІ АДКАЗНАСЦІ НЕЦВЯРОЗЫХ ВАДЗІЦЕЛЯЎ

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка 8 кастрычніка прыняў з дакладам Генеральнага пракурора Беларусі Аляксандра Канюка, які далажыў аб крымінагеннай сітуацыі ў краіне ў студзені-верасні гэтага года.

У якасці станоўчага моманту Аляксандр Лукашэнка адзначыў зніжэнне агульнай колькасці зарэгістраваных злачынстваў амаль на 21% у параўнанні з аналагічным перыядам 2011 года. «Шурпатасці могуць быць. Але, тым не менш, 21 працэнт — гэта вялікае зніжэнне. Але што не прыпішаш — гэта колькасць асабліва цяжкіх злачынстваў, якая знізілася амаль на 12%», — падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы.

Даняты статыстыкі сведчаць аб скарачэнні больш чым на 11% злачыннасці сярод непалітычных прыватнага. Прыкладна на 15% знізілася рыздыйнае злачыннасць. Забойстваў стала менш амаль на 14%.

Аляксандр Лукашэнка таксама акцэнтаваў увагу Генпракурора і на некаторых негатывіўных фактах: «Раскрывальнасць у нас няхай на адзін працэнт, але паменшылася. Мясне насцярожвае тут Мінск. У нас ідзе павелічэнне нераскрытых цяжкіх злачынстваў».

З нагоды барацьбы з карупцыяй Прэзідэнт сказаў: «Я, вядома, рады, што ў нас ідзе адпаведная барацьба і зменшылася колькасць карупцыйных працяў (яны ў асноўным звязаны з хабарам і службовымі паўнамоцтвамі), але мне здаецца, што з раскрывальнасцю злачынстваў, асабліва ў Мінску, і ў барацьбе з карупцыяй мы ўсё ж такі трохі недапрацоўваем».

Яшчэ адзін комплекс пытанняў датычыўся ўзаемадзеяння органаў пракуратуры са Следчым камітэтам: «Я хацеў бы пачуць вашу пазіцыю, як там становіцца? Як адбіваецца гэта на раскрывальнасці злачынстваў?».

Дакладваючы аб скарачэнні больш чым на 20% агульнай колькасці зарэгістраваных злачынстваў, Аляксандр Канюк растлумачыў, што ў пэўнай ступені гэта адбылося па прычыне дэкриміналізацыі шэрагу складаў злачынстваў, і з разраду крымінальных яны перайшлі ў адміністрацыйныя. «У той жа час ёсць рэчы, якія немагчыма схваць: зменшылася колькасць забойстваў, цяжкіх цялесных пашкоджанняў, разбояў. Гэтыя факты немагчыма падтасаваць — гэта рэальная статыстыка. У цэлым крымінагенная сітуацыя ў краіне стабільная», — сказаў генпракурор.

Асобна Аляксандр Лукашэнка даручыў прапрацаваць пытанне аб узмацненні адказнасці за кіраванне транспартным сродкам у нецвярозым стане. У гэтым плане абмяркоўвацца розныя меры, у тым ліку магчымае канфіскацыі транспартных сродкаў.

У ходзе рабочай сустрэчы таксама абмеркаваны пытанні аптымізацыі структуры органаў пракуратуры. Як далажыў Аляксандр Канюк, ім ужо прынятыя меры ў гэтым кірунку: «Скарачана частка работнікаў цэнтральнага апарата, і гэтыя штатныя адзінкі аддадзены на месцы ў раённыя пракуратуры. У гэтым выпадку мы аддалі прырыштот чарнобыльскім раёнам. Я ўжо выяжджу ў гэтыя раёны, і велімі нармальна ўсё ўспрынята, людзі працуюць. Гэта значыць, гэты крок быў своєчасовым».

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

СВЯТА РУЧНІКА

Свята беларускага ручніка прайшло ў вёсцы Няглюбка Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці. Гэтая вёска невypadкова стала месцам правядзення такога свята. Менавіта тут захаваліся даўнія традыцыі беларускага ткацтва. Ручнікі, выкананыя мясцовымі ткачыцамі на драўляных кроснах, вядомыя ва ўсім свеце. На міжнародных выставах у Нью-Ёрку, Манрэалі, Токіа, Парыжы, Брусэлі яны былі адзначаны залатымі медаламі. Амерыканскі музей «Метраполітэн» набыў іх для сваёй калекцыі. Майстры ўсіх раёнаў Гомельскай вобласці, якія прадставілі арнаменты ручнікоў, характэрныя для іх рэгіёна, прынялі ўдзел у свяце.

НА ЗДЫМКУ: падчас правядзення свята беларускага ручніка ў в. Няглюбка Веткаўскага раёна.

ЦЫТАТА ДНЯ

Раман Осіпаў, дырэктар інвестыцыйнай кампаніі:
«Ніхто з экспертаў не чакае, што курс беларускага рубля да канца года можа пачаць паводзіць сябе няправільна. Баланс попыту і прапановы на замежную валюту фарміруецца не дзеяннем насельніцтва, а базавымі перадаумовамі экспарту і імпарту нацыянальнай эканомікі. На працягу ўсяго года ён быў дадатным. Калі ў 2011 годзе былі вялікія неспрымальныя значэнні на дэфіцыт — некалькі мільярдў долараў, то сёлета нават ёсць прафіцыт. Таму гаварыць аб нейкіх фундаментальных прычынах для вагання валютнага курсу цяпер яма падстаў».

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 13°
Віцебск	+ 11°
Гомель	+ 12°
Гродна	+ 10°
Мінск	+ 10°

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 09.10.2012 г.

Долар ЗША	8570.00
Еўра	11141.00
Рас. руб.	276.00
Укр. грыўня	1055.97

ДАЖДЖЫ І СУР'ЁЗНАЕ ПАХАЛАДАННЕ

У першай палове тыдня на тэрыторыі Беларусі будзе гаспадарыць атлантычны цыклон, што завяіта да нас з боку Балтыйскага мора, паведаміла рэдакцыя спецыяліст Рэспубліканскага гідромэцэара Мінпрыроды Віталія Фядотава. Таму сёння дажджы будуць ісці на паўночным захадзе краіны. Тэмпература паветра ўдзень 7—13 цяпла. У сераду і чацвер гэты цыклон будзе рухацца далей на ўсход, а ўслед за ім на тэрыторыі краіны завяітае яшчэ больш халоднае паветра з боку Скандынаўскага паўвострава. 10 і 11 кастрычніка амаль паўсюдна ў Беларусі будуць ісці кароткачасовыя дажджы. У сераду месцамі ўзмацненне ветру парывамі да 15—18 м/с. Тэмпература паветра ўначы 1—7 цяпла, а ў ноч на чацвер на тэрыторыі Брэсцкай вобласці магчымы замаразкі да 0—мінус 3 градусаў. Удзень будзе ад плюс 5 па поўначы да 11 цяпла на поўдні Беларусі.

Паводле папярэдніх прагнозаў айчынных сіноптыкаў, у пятніцу і суботу атмасферны ціск павялічыцца, таму ападкаў стане менш, аднак стане яшчэ халаднаей.

Валянціна ДОУНАР. Сяргей КУРКАЧ.

«УГА ЧАВЕС ЗАЎСЁДЫ МОЖА РАЗЛІЧВАЦЬ НА БРАЦКАЕ ПЛЯЧО БЕЛАРУСІ»

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павінаваў Уга Чавеса з перакананай перамогай на прэзідэнцкіх выбарах у Венесуэле. Аб гэтым БЕЛТА паведамілі ў прэс-службе кіраўніка беларускай дзяржавы.

«У Беларусі ўважліва сачылі за ходам выбарчай кампаніі ў Венесуэле. Мы ўсім сэрцам і душой былі за тое, каб перамагчы ў перамозе. Верылі ў тое, што венесуэльскі народ зробіць адзіна правільны выбар на карысць устойлівага развіцця краіны і далейшага павышэння дабрабыту простых людзей», — гаворыцца ў вішаванні. — Гэта шырая падтрымка шырокіх народных мас, якія па заслугах адзьяваюць твай асабісты ўклад у справу пабудовы незалежнай, паспяховай і працвітаючай дзяржавы, — лепшае сведчанне правільнасці курсу сістэмных пераўтварэнняў у эканоміцы і сацыяльнай сферы, з якімі звязаны імклівы прагрэс сучаснай Венесуэлы».

«Давайце разам зробім усё магчымае, каб народ Венесуэлы не пашкадаваў аб сваім урашнім выбары і аказаным табе асаблівым даверы як сапраўднаму нацыянальнаму лідару, для якога інтарэсы грамадзян вышэй за ўсё. Мы да гэтага гатовы!» — адзначыў кіраўнік беларускай дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што Уга Чавес заўсёды можа разлічваць на «брацкае плячо Беларусі ў забеспячэнні паслядоўнага развіцця венесуэльскай дзяржавы ва ўсіх сферах: нафтаздабчы, прамысловасці, навуцы і сельскай гаспадарцы».

Прэзідэнт Беларусі пажадаў венесуэльскаму лідару здароўя, творчых сіл і невывярталнага энэргіі для прадаўжэння плённай дзейнасці на карысць дружалюбнага венесуэльскага народа.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ру, для якога інтарэсы грамадзян вышэй за ўсё. Мы да гэтага гатовы!» — адзначыў кіраўнік беларускай дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што Уга Чавес заўсёды можа разлічваць на «брацкае плячо Беларусі ў забеспячэнні паслядоўнага развіцця венесуэльскай дзяржавы ва ўсіх сферах: нафтаздабчы, прамысловасці, навуцы і сельскай гаспадарцы».

Прэзідэнт Беларусі пажадаў венесуэльскаму лідару здароўя, творчых сіл і невывярталнага энэргіі для прадаўжэння плённай дзейнасці на карысць дружалюбнага венесуэльскага народа.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Напрамак — на Байканур!

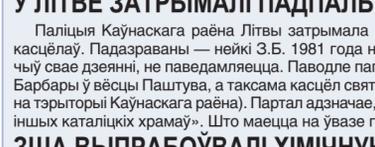
ЦЯПЕР ЯНЫ — АСНОЎНЫЯ

УРАДЖЭНЕЦ ЧЭРВЕНЯ, КАСМАНАЎТ-ВЫПРАБАВАЛЬНІК АЛЕГ НАВІЦКІ І ЯГО ЭКІПАЖ ПАДЫШЛИ ДА АПОШНЯГА ЭТАПУ ПЕРАДСТАРТАВАЙ ПАДРЫХОЎКІ

Апошнія месяцы тры з дапамогай інтэрнэту я пільна сачы за падрыхтоўкай асноўнага экіпажа МКС-33/34 (у складзе Алега Навіцкага і камандзір касмічнага карабля «Саюз ТМА-06М»), Яўгена Тарэлкіна (абодва — Раскосмас) і Кевіна Форда (НАСА) да палёту ў космас. Дзякуючы сайту Цэнтра падрыхтоўкі касманаўтаў імя Ю.А. Гагарына інфармацыя больш чым дастаткова. Плюс асабісты пераліск па электронцы з Алегом Навіцкім.

9 кастрычніка асноўны і дублюючы экіпажы МКС-33/34 урочыста правядуць на Байканур, дзе яны распачнуць апошні этап перадстартавай падрыхтоўкі. Зрэшты, да драбніц знаёммы Алегу і яго калегам — па дубляванню асноўнага экіпажа пад камандаваннем Генадзя Падалькі, які, дарэчы, ужо вярнуўся на Зямлю. Знаёммы — і ўсё ж па-свойму новы, бо цяпер яны — асноўныя. І ўся адказнасць — на іх...

Зрэшты, Байканур у Алега Навіцкага, Яўгена Тарэлкіна і Кевіна Форда — наперадзе. А ў мясці — папярэднія тры месяцы, напоўненыя шматлікімі тэрамінамі, залікамі, найсур'ёзнымі іспытамі...

Кевіна Форда — наперадзе. А ў мясці — папярэднія тры месяцы, напоўненыя шматлікімі тэрамінамі, залікамі, найсур'ёзнымі іспытамі...

У ЗША насцяпае скандал вакол правядзення нацыянальнымі ўзброенымі сіламі сакрэтных выпрабаванняў хімічнай зброі на ўласных грамадзянах. Згодна з расаскрэчаным армейскім дакументам, у 50-е і 60-я гады XX стагоддзя хімічныя рэчывы вузакпрофільнага ўздзеяння распыляліся над беднымі кварталамі горада Сент-Луіс у штата Місуры. Дзеянне рэактываў было аслаблена, каб, згодна з ведамі медыцыны таго часу, не прычыніць шкоды насельніцтву, якое выступіла ў ролі «паддоследнага труса». Між тым, згодна з інфармацыйнай тэлеканала «Сі-бі-эс ньюс», гэтага явраз і не здарылася. Рэчывы, якія распыляліся з дахаў гарадскіх будынкаў і з ваенных аўтамабіляў, былі радыеактыўнымі. Яны змяшчалі, у прыватнасці, небяспечны для здароўя грамадзян і навакольнага асяроддзя высокатоксічны сульфід кадмію.

СПАЖЫВАННЕ КАВЫ І ВЕРАГОДНАСЦЬ РАЗВІЦЦЯ ГЛАЎКОМЫ ЗВЯЗАННЯ?

Калі ў дзень вы выпіваеце больш за тры кубкі кавы, то рызыкае страціць зрок, папярэджваюць амерыканскія навукоўцы. Як перадае The Daily Mail, нават нязначная колькасць кавы пагражае глаўкомаю. Супрацоўнікі Жаночага шпітала Брыгамама ўпаўнёны: злучэнні, прысутныя ў каве, павялічваюць унутрыочны ціск, правякуючы эксфіліятыўную глаўкому. Характэрна: у Скандынавіі гэты від глаўкомы распаўсюджаны больш за ўсё. Тут жа больш за ўсіх у свеце п'юць каву. Навукоўцы лічаць, што гэтыя факты звязаныя.

ISSN 1990 - 763X

Кітай выдаткуе 14 мільярдў долараў на пілотны праект па перапрацоўцы вугалю з аддаленых рэгіёнаў краіны ў газ. Такім чынам кітайскія ўлады разлічваюць задаволіць частку попыту на паліва.

Чакаецца, што першы праект па перапрацоўцы вугалю ў газ будзе запушчаны да канца года. Да 2015 года з яго дапамогай Кітай разлічвае атрымаваць да 15 мільярдў кубаметраў газу за год, што складае прыкладна 7 працэнтаў ад агульных патрэб дзяржавы.

У сярэдзіне гэтага года ў Міжнародным энэргетычным агенстве (МЭА) спрагназавалі, што Кітай у наступным годзе зойме трэцяе месца ў свеце па спажыванні газу пасля ЗША і Расіі.

НАШЫМ АДСТАВАЦЬ НЕ ДА ТВАРУ

Сёння — 9 кастрычніка — сусветны дзень пошты, свята, якое разам з калегамі са 192 краін святкуюць без малаго 30 тысяч паштавікоў Беларусі.

Наша паштовая служба, як напярэдадні на прэс-канферэнцыі адзначыла генеральны дырэктар РУП «Белпошта» Ірына Саксоннава, дэманструе досыць высокія стандарты якасці паслуг. Паводле даследаванняў, праведзеных Сусветным паштовым саюзам, Беларусь не толькі ўвайшла ў топ-10 паштовых службаў свету, у якіх электронныя паслугі атрымалі найбольшае развіццё, але і заняла ганаровае другое месца. Яшчэ адной высокай узнагароды — сертыфікату «Залатога ўзроўню» — калектыў прапрацаваў у адпаведнасці з дасягненнем якасці міжнароднай паскаронай пошты. Прычым два сертыфікаты такога ж узроўню па выніках работ за 2007, 2011 гады ў галіне кіравання якасцю міжнароднай паштовай службы сярод краін СНД маюць толькі Украіна і Беларусь...

Гэта, аднак, не дае падстаў спыняцца на дасягнутым. Паводле слоў Ірыны Саксоннавай, еўрапейскімі партнёрамі адзначана не толькі ўдалае геаграфічнае размяшчэнне нашай краіны, але і зладжаная праца паштовых і мытных службаў. Што з'яўляецца добрай падставай для прапановы па апрацоўцы і перавозцы транзітнай пошты з краін Еўропы ў краіны Мытнага саюза, а таксама па афармленні такіх паштовых адпраўленняў і далейшай іх перасылцы ўжо ў статусе ўнутрысаюзнага паштовага адпраўлення. Рэалізацыя гэтых прапанов — не што іншае як экспарт паслуг і — адпаведна — дадатковая валюта, зарабляная якой, на жаль і пакуль, досыць праблематычнае, бо ўся пошта ў краіне, і ўнутраная і міжнародная, апрацоўваецца і сартуецца ўручную. Наспеў час будаўніцтва новых галістывых цэнтраў з найноўшым абсталяваннем. Тым больш што сябры па Мытным саюзе — паштавікі Расіі і Казахстана — ужо тры гады як іх маюць...

Нашым адставаць не да твару.

Валянціна ДОУНАР.

Рэйтынг самых запатрабаваных прафесій у Віцебску ўзначальваюць будаўнікі, швачкі, прадаўцы і інжынеры. На аднаго беспрацоўнага ў абласным цэнтры прыходзіць дзве вакансіі, прычым 80-85% з іх — гэта рабочыя прафесіі.

Асноўную работу па рэканструкцыі Нацыянальнага аэрапорта Мінск плануецца завяршыць у першым квартале 2014 года, да пачатку чэмпіянату свету па хакеі, паведаміў міністр транспарту і камунікацый Беларусі Анатоль Сівак.

Паліклінікі Мінска ўкараняюць сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі. Як паведаміў першы намеснік старшыні камітэта па ахове здароўя Мінгарвыканкама Ігар Юркевіч, ва ўстановах аховы здароўя ў кастрычніку ўстаноўлена яшчэ 7 інфакіёскаў. У электронным выглядзе прадстаўлена вычарпальная інфармацыя аб медустанове, графіку прыёму ўчастковымі тэрапеўтамі, вузкімі спецыялістамі (з указначэннем даты, часу, колькасцю вольных талонаў), пералік платных медыцынскіх паслуг.

«Залатога ўзроўню» — калектыў прапрацаваў у адпаведнасці з дасягненнем якасці міжнароднай паскаронай пошты. Прычым два сертыфікаты такога ж узроўню па выніках работ за 2007, 2011 гады ў галіне кіравання якасцю міжнароднай паштовай службы сярод краін СНД маюць толькі Украіна і Беларусь...

Гэта, аднак, не дае падстаў спыняцца на дасягнутым. Паводле слоў Ірыны Саксоннавай, еўрапейскімі партнёрамі адзначана не толькі ўдалае геаграфічнае размяшчэнне нашай краіны, але і зладжаная праца паштовых і мытных службаў. Што з'яўляецца добрай падставай для прапановы па апрацоўцы і перавозцы транзітнай пошты з краін Еўропы ў краіны Мытнага саюза, а таксама па афармленні такіх паштовых адпраўленняў і далейшай іх перасылцы ўжо ў статусе ўнутрысаюзнага паштовага адпраўлення. Рэалізацыя гэтых прапанов — не што іншае як экспарт паслуг і — адпаведна — дадатковая валюта, зарабляная якой, на жаль і пакуль, досыць праблематычнае, бо ўся пошта ў краіне, і ўнутраная і міжнародная, апрацоўваецца і сартуецца ўручную. Наспеў час будаўніцтва новых галістывых цэнтраў з найноўшым абсталяваннем. Тым больш што сябры па Мытным саюзе — паштавікі Расіі і Казахстана — ужо тры гады як іх маюць...

Нашым адставаць не да твару.

Валянціна ДОУНАР.

ЦІ ПАМ'ЯТАЕЦЕ ВЫ СВАЮ ШКОЛЬНУЮ НАСТАЎНІЦУ РОДНАЙ МОВЫ?

Уладзімір СЫЧЭЎСКІ, начальнік Брэсцкага абласнога ўпраўлення ўнутраных спраў:

Маёй школьнай настаўніцай беларускай мовы і літаратуры была Марыя Дамітрыеўна Некрашэвіч. Яна навучыла вельмі важнаму: акрамя правілаў і нормаў маўлення, мы, вучні, пад кіраўніцтвам педагога спэцыялі мілагучнасць паэзіі і прозы айчынных класікаў. На ўроках літаратуры вучыліся думаць і разважаць, на прыкладах літаратурных герояў ацэньвалі характары і чынныя людзей. На гэтай аснове, відаць, пазней прыйшлі патрэба ўчтанія, атрыманае задавальненне ад працываганна. І за тое, што цяпер у працэсе камунікацый я магу свабодна выкарыстоўваць беларускую мову, найперш уядчыні Марыі Дамітрыеўне.

Ганна ДЫМЧЫНА, аператар набору і вёрсткі брэсцкай абласной газеты «Заря»:

Я скончыла школу 40 гадоў таму. Але заплюшчу вочы, і здаецца, бачу нашу інтэлігентную, тактоўную, прыгожую Яўгенію Пятроўну, настаўніцу беларускай мовы брэсцкай школы №5. Справа ў тым, што да пятага класа я расла ў вёсцы, дзе гаварылі на «трасяняч» — сумесі рускай, беларускай, украінскай і польскай моў. Але менавіта Яўгенія Пятроўна адкрыла прыгажосць беларускага слова. Я памятаю, як яна чытала вершы — мы слухалі іх як музыку, іл песню.

Віктар МАКАРЭВІЧ, старшыня Пружанскага раённага Савета:

У маёй роднай Варанілавіцкай сярэдняй школе Пружанскага раёна ў 60-я гады, уявіце сабе, праводзілі эксперымент: адзін клас перавялі на рускую мову навучання. І я аказаўся ў тым класе. Рускую мову і літаратуру ў нас выкладала цудоўны педагог, заслужанная настаўніца БССР, кавалер ордэна «Знак Пашаны» Тамара Іванаўна Люкевіч. Яна таксама вяла драмгурток. І ў школьным тэатры мы ставілі спектаклі і на рускай, і на беларускай мовах. Настаўнік роднай мовы чамусьці часта мяняўся. Але адзін з іх добра запомніўся. Два гады ў нас выкладаў Уладзімір Міхайлавіч Міцкевіч, унук брата Якуба Коласа, чалавек яшчэ адкрытай душы. «Новую зямлю» мы любілі ўсім класам.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА
Ў РАЗМОВЕ ПАВІНШАВАЎ
УЛАДЗІМІРА ПУЦІНА З ДНЁМ НАРАДЖЭННЯ
Адбылася тэлефонная размова прэзідэнтаў Беларусі і Расіі, у ходзе якой Аляксандр Лукашэнка павіншаваў свайго расійскага калегу Уладзіміра Пуціна з днём нараджэння і выказаў самую цёплую пажаданні. Аб гэтым паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

ДЗЯРЖАВА БУДЗЕ АКАЗВАЦЬ
ПАДТРЫМКУ ПАРТЫЯМ
ПАТРЫЯТЫЧНАЙ
НАКІРАВАНАСЦІ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка лічыць, што дзяржава павінна аказваць падтрымку партыям патрыятычнай накіраванасці. Такое меркаванне ён выказаў 8 кастрычніка на сустрэчы з другім сакратаром Цэнтральнага камітэта Камуністычнай партыі Беларусі Ігарам Карпенкам, паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе кіраўніка дзяржавы.

«Давайце шчыра гаварыць: трэба іх падтрымаць. Мы не будзем утрымліваць, дапусцім, за кошт бюджэту, але падтрымку ім трэба аказаць. Таму што «п'яцікалоўнікі» атрымліваюць значныя ўліванні з-за мяжы, гэта немалыя грошы, прынамсі, на існаванне ім хапае. А партыі, якія нас падтрымліваюць, краіну падтрымліваюць, дзейнічаюць у інтарэсах народа, — у іх часам нават офіса няма, і будынка, і пакоя для таго, каб арганізаваць прыём людзей», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

І, нарэшце, мы і іх можам напрасіць, каб яны нам даводзілі інфармацыю з месцаў. Гэта не чужыя нашаму народу партыі, таму я не боюся гэтага і публічна гавару аб тым, што яны не павінны лёдзь трываць — партыі патрыятычнай накіраванасці, — падкрэсліў Прэзідэнт. — Там, дзе яны патрэбны народу, па тых напрамках мы ім будзем дапамагаць».

У час сустрэчы абмеркаваны пытанні функцыянавання беларускіх партый і руху патрыятычнай накіраванасці, у прыватнасці Камуністычнай партыі Беларусі.

Аляксандр Лукашэнка выказаў шкадаванне, што гэта партыя была некалі расколатай. «Але няма ліха без добра і наадварот. Тая частка, якая адкалолася ад КПБ, ужо стала маргінальнай. Гэта партыя была патрыятычнай у цэлым, а частка, якая адкалолася, фактычна з'яўляецца авангардам усёй нашай «п'ятай калоны». Можна, і лепш. Няхай. Яны доўга да гэтага ішлі і нарэшце прыйшлі», — адзначыў Прэзідэнт.

«Кампартыя Беларусі засталася ўсё ж патрыятычнай партыяй, патрыятычнай накіраванасці», — дадаў ён.

Сярод іншых абмеркаваны таксама пытанні мінулай выбарчай кампаніі ў беларускі парламент, удзелу ў ёй партыі патрыятычнай накіраванасці.

Што датычыцца Камуністычнай партыі Беларусі, то, як адзначыў Ігар Карпенка, перад партыяй стаяць новыя задачы па ўмацаванні партыйнай структуры, нарошчванні колькасці. Акрамя таго, трэба вырашыць шэраг пытанняў, вызначаных нядаўна прынятай новай рэдакцыйнай праграмы Кампартыі Беларусі.

ПРЭЗІДЭНТ БЕЛАРУСІ ПАВІНШАВАЎ
ВІКТОРЫЮ АЗАРАНКА З ПЕРАМОГАЙ У АДКРЫТЫМ
ЧЭМПІЯНАЦЕ КІТАЯ ПА ТЭНІСЕ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Вікторыю Азаранку з перамогай у адкрытым чэмпіянаце Кітая па тэнісе. Аб гэтым паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Васіль Жуковіч
ВІКТОРЫЯ
АЗАРАНКА —
АЗАРТ І ПЕРАМОГА

Вікторыя Азаранка,
Твой поспех — подзвіг твой.
Умелая, азартная,
Твой тэніс — харавост!

Дух цвёрды стаўся фактарам
Удач у барацьбе.
Майстэрства і характару
Не пазычаць табе.

Гульнівай тавай прыгожаю
І подзвігам такім
І Мінск наш заворожаны,
І сонечны Пекін!..

Азаранка Вікторыя,
Цябе шануе Бог.
Ты — ява і гісторыя
Бліскучы перамог.

■ Парламенцкі дзёнік

СУРАГАТНЫЯ МАЦІ ЗМОГУЦЬ
АТРЫМАЦЬ ДЗЯРЖАЙНУЮ
ДАПАМОГУ

Учора на апошнім пасяджэнні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь чацвёртага склікання дэпутаты ўхвалілі самую галоўную фінансавую дакументу краіны на наступны год.

Размова пра абноўлення Падатковы і Бюджэтны кодэксы і Закон «Аб рэспубліканскім бюджэце на 2013 год», якія былі разгледжаны ў другім чытанні.

Змены ў падатковы кодэкс накіраваны на спрашчэнне падатковай сістэмы і зніжэнне падатковай нагрукі, запэўніў калег намеснік старшыні пастаяннай камісіі па бюджэце, фінансах і Падатковай палітыцы Палаты прадстаўнікоў Мечыслаў Касцюк.

— За апошнія 6 гадоў у Беларусі адменена 26 падатковых плацяжоў, — нагадаў ён. — У аснове падатковай сістэмы нашай краіны пакладзены стандартны пералік падаткаў, якія прымяняюцца як у нашых партнёраў па Мытным саюзе, АЭП, так і ў іншых краінах. Да сусветных стандартаў прыведзена перыядычнасць выплаты падаткаў і падачы падатковай дэкларацыі — раз на квартал, у асобных выпадках — раз на год. Падатковы цяжар на эканоміку за апошнія 5 гадоў знізіўся на 8,3%. Сёння ён параўнальны з узроўнем падатковага цяжару ў Расіі і Казахстане і дазваляе ў поўным аб'ёме фінансваць дзяржаўныя выдаткі і забяспечвае канкурэнтаздольнасць нашай эканоміцы ў АЭП.

Згодна з новым законапраектам, стаўкі асноўных падаткаў на наступны год захаваць адназначна. Разам з тым для арганізацый, якія выкарыстоўваюць спрашчэнную сістэму падаткаабкладання, будуць зніжаны стаўкі падаткаў, павялічаны крытэрыі выручкі і колькасці работнікаў. Адначасова прадугледжваецца выплата падатку на нерухомае пры плошчы аб'ектаў больш за 1,5 тысячы кв.м, падатку на зямлю пры плошчы ўчастка больш за 0,5 га.

Прадугледжана індэксацыя ставак падаткаў, вызначаных у беларускіх рублях, у межах параметраў інфляцыі 2012—2013 гадоў у сярэднім на 22%. Гэта значэнне стаўкі з'яўляецца, эквалагіннага падатку, падатку на здабычу карысных выкапняў, адзінага падатку з індывідуальных прадпрыемстваў, фіскаваных ставак падаходнага падатку, падатку на ігральны бізнэс.

З наступнага года плануецца адмяніць ільготу па ПДВ на паслугі сувязі для фізічных асоб, а мясцовым Саветам даць права павялічваць да 5 разоў стаўкі падаткаў на нерухомае па аб'ектах, якія не выкарыстоўваюцца альбо неэфэктыва выкарыстоўваюцца.

Гэтыя змены накіраваны на вырашэнне задачы радыкальнага спрашчэння падатковай сістэмы, лібералізацыі прадпрыемальніцкай дзейнасці, эканамічнага росту і прыцягнення інвестыцый і сацыяльнай абарону грамадзян, запэўніў Мечыслаў Касцюк.

Змены ў Бюджэтны кодэкс датычацца ліміту доўгу арганізацыі і самакіраваных, механізму вяртання бюджэтных грошай і адзіных падыходаў у пытаннях кантролю за іх выкарыстаннем.

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі таксама прыняла ў другім чытанні законапраект «Аб рэспубліканскім бюджэце на 2013 год». Праект рэспубліканскага бюджэту на наступны год сфарміраваны на бездэфіцытнай аснове. Агульная сума даходаў кансалідаванага бюджэту прагназуецца ў памеры В197,41 трлн, або 31,3 працэнта ВУП. Даходы па праекце рэспубліканскага бюджэту прадугледжваюцца ў суме В121,72 трлн, або з ростам да чаканага выканання 2012 года на 26,1 працэнта. Асноўныя крыніцы падатковых даходаў рэспубліканскага бюджэту — падатак на дабаўленую вартасць, акцызы, падатковыя даходы ад знешнеэканамічнай дзейнасці.

Выдаткі кансалідаванага бюджэту на 2013 год прагназуецца ў суме В197,41 трлн. Выдаткі па праекце рэспубліканскага бюджэту сфарміраваны ў суме В121,72 трлн.

У 2013 годзе асноўныя мэты для сектара дзяржаўных фінансаў — павышэнне ўстойлівасці і канкурэнтаздольнасці нацыянальнай эканомікі, гарантаванае выкананне фінансавых абавязанняў бюджэту перад знешнімі і ўнутранымі крэдытарамі, а таксама захаванне якасці бюджэтных паслуг і сацыяльнай абарона слаба абароненых катэгорыяў насельніцтва.

У наступным годзе захаваецца сацыяльная накіраванасць расходаў бюджэту. Значную частку ў ім складуць расходы на аплату працы, пенсіі, стывендыі, дапамогі, іншыя выплаты, сродкі на выкананне

дзяржаўных сацстандартаў. Прыярытэты бюджэтнай палітыкі: ахова здароўя, адукацыя і навука.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь Міхал МЯСНІКОВІЧ ад імя ўрада падзякаваў дэпутатам за прыняцце бюджэту на 2013 год, зладжаную працу з урадам, канструктыўныя прапановы і падтрымку.

— Гэта бюджэт развіцця, — падкрэсліў ён. — У нас у эканоміцы дастаткова сіл не толькі для таго, каб забяспечваць устойлівы рост, але і паступальнае эканамічнае развіццё, якое гарантуе нармальную працу рэальнага сектара эканомікі, бюджэтнай сферы і павышэння заробкаў нашых грамадзян.

Яшчэ адным дакументам, які закране ў наступным годзе інтэрэсы вялікай колькасці беларусаў, стаў праект новага закона «Аб дзяржаўных дапамогах сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей». Ён быў разгледжаны дэпутатамі ў першым чытанні.

— Перш за ўсё пашыраецца кола асоб, якія маюць права на атрыманне дапамогі — тыя ж самыя беганцы і людзі, якія працуюць у нас часова, але працуюць і выплачваюць страхавыя ўнёскі, — пералічыла для журналістаў асноўныя змены ў законапраекце міністр працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь Марыяна ШЧОТКІНА. — Змяняецца падыход да памераў дапамогі: да 3 гадоў дапамога будзе выплачвацца на першае дзіця 35% ад сярэдняга заробку за папярэдні квартал, на другое і кожнае наступнае дзіця — 40%. Дакладна агаворана, калі і якія будуць пераразлікі: як толькі стацьчыка дае вынікі па сярэднім заробку.

Прапануецца спрашціць умовы па выплце дапамогі на дзяцей, якім больш за 3 гады і выраўнаваць умовы атрымання дапамогі па нараджэнні дзіцяці для ўсіх жанчын — незалежна ад таго, зарэгістраваны яе шлюб або не. Жанчыны, якія выхоўваюць дзяцей самастойна, па дадатковай дапамогі будуць зяртацца ў мясцовыя органы ўлады. Законапраект прадугледжвае таксама выплату дапамогі сурэгатам маці, якія сталі на ўлік цяжарнасці да 12 тыдняў. Жанчынам, якія заключылі з ім дагавор, прадугледжана дапамога па нараджэнні дзіцяці.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА

АБЗАЦ

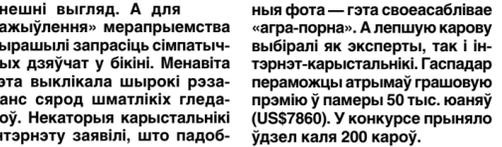
▲ Выстава «Пахроўскі кірмаш» праходзіць у Мінску з 7 па 13 кастрычніка. Праваслаўны форум прымеркаваны да свята Пакрова Прасвятлы Багародзіцы. На кірмаш з'ехаліся каля ста прадстаўнікоў манастыроў і храмаў, праваслаўных прыходаў, выдавецтваў і майстроў народнай творчасці з Беларусі, Расіі, Украіны.

▲ У Капыльскім раёне дрэва, якое ўпала, смяротна траўмавала мужчыну. Трагедыя адбылася ў лясным масіве непадалёк ад в. Камасольскае. Пры нарыхтоўцы драўніны на мужчыну 1971 г.н., жыхара в. Сунаі, упала дрэва. Пацярпелы быў тарміноўва шпіталізаваны, аднак пазней памёр у бальніцы.

ПОЎНЫ АБЗАЦ

▲ У адным з прыватных дамоў у Краснаарыскім краі аказаліся прапісанымі 1203 чалавекі. Дом плошчай усяго 35 квадратных метраў зусім трухлявы і непрыдатны для жылля. Гэты дом выгулены правахоўнікамі падчас маштабнай праверкі жыллёвага фонду краю, якая атрымала назву «Гумаўныя хаты». У выніку выяўлена 115 жылых памяшканняў, дзе замежныя грамадзяне былі зарэгістраваны «ў неабмежаванай колькасці». Праблема стала магчымай з-за таго, што цяпер ні ў адным афіцыйным дакумэнце не вызначана мінімальнае або максімальнае велічыня жыллой плошчы, на якую ўласнік можа зарэгістраваць іншых грамадзян.

▲ Якіх толькі незвычайных конкурсаў прыгажосці не бывае! Нядаўна ў Кітаі праішоў яшчэ адзін — «Міс Дойна карова». Конкурс праішоў на адным з правінцыйных сельскагаспадарчых кірмашоў. Рагулі спрачаліся за права называцца лепшай у такіх катэгорыях, як надой малака, радаслоўнасць, знешні выгляд. А для «ажыўлення» мерапрыемства выраслі запрасці сімптавы дзэзучат у бікіні. Менавіта гэта выклікала шырокі рэзанс сярод шматлікіх глядачоў. Некаторыя карыстальнікі інтэрнэту заявілі, што падоб-

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА

ТЕХНОБАНК

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 октября 2012 года
Наименование банка: ОАО «Технобанк» (в миллионах белорусских рублей)

Table with 6 columns: № п/п, Наименование статьи, Символ, Пункт пояснительной записки, 01.10.2012, 01.10.2011. Rows include АКТИВЫ, ОБЯЗАТЕЛЬСТВА, КАПИТАЛ.

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛИ И УБЫТКАХ на 1 октября 2012 года
Наименование банка: ОАО «Технобанк» (в миллионах белорусских рублей)

Table with 6 columns: № п/п, Наименование статьи, Символ, Пункт пояснительной записки, 01.10.2012, 01.10.2011. Rows include Процентные доходы, Чистые процентные доходы, Чистый доход по операциям с ценными бумагами.

И.о. Председателя Правления Д.Ю. Грузицкий
Главный бухгалтер Н.А. Кузьмицкая
03 октября 2012 года
Лицензия на осуществление банковской деятельности № 11 от 31.05.2010 г.

ВЕСТЭРНИЗАЦЫЯ ЯК ВЫКЛІК

Вестэрнізацыя з'яўляецца адной з тых з'яў, якія наўпрост уплываюць у інтарэсах Захаду на жыццё ўсіх незаходніх краін, уключаючы Беларусь. Яна можа трактавацца як навазванне, прамое і спакваля, заходніх каштоўнасцяў, пунктаў гледжання, імкнення да высокіх стандартаў жыцця грамадзян незаходніх краін.

Як адзначае аглядальнік «Нью-Ёрк Таймс» Т. Фрыдман, цяпер людзі не параўноўваюць сябе са сваімі блізкамі. Цяпер яны параўноўваюць сябе са сваімі суседзямі — усюды. Таму што яны могуць адсочваць іх па ўсім свеце пры дапамозе тэлебачання, спадарожнікавых антаэн, DVD і інтэрнэту. Палярынае ўздзеянне вестэрнізацыі адзначае і вядомы даследчык Н. Фергюсан, сцвярджаючы, што ў выніку наступлення заходняй цывілізацыі на Блізкі Усход магчыма казаць пра яўны раскол блізкаўсходніх суполак на прыхільніку ўмеранай вестэрнізацыі і фундаменталістаў. Вестэрнізацыя стала самастойным праектам заваявання розуму ў краінах, развіццё іх па-за заходнім арэалам, праз выкарыстанне апошніх тэхнічных дасягненняў у сферы ўплыву на паводзіны і псіхалогію індывіда. На думку Г.Г. Дзілгенскага, жыхары бедных краін і прадстаўнікі небагатых слаў тым цяжэй перажываюць сваё становішча, чым лепш яны ўяўляюць сабе «багатае жыццё» іншых краін і сацыяльных груп, якую ім штодзённа паказваюць аўдыявізуальныя масмедыя.

Важнай часткай вестэрнізацыі з'яўляецца ажыццяўленне ўплыву праз дзейнасць СМІ і заходніх недзяржаўных арганізацый, у тым ліку праваабарончых. Яны часта дзейнічаюць адкрыта прадугледжваю ацэнку паводзін, што адбываецца па-за заходнім светам. Прафесар Універсітэта Лувена Ж. Брыкман адзначае, што спрэчкі вакол праваў чалавека ў асноўным вядуцца вакол палітычных правоў і правоў асобы, у той час як іншыя правы — эканамічныя і сацыяльныя, якія таксама уваходзяць ва ўніверсальную Дэкларацыю правоў чалавека, часта ігнаруюцца. Ён прапануе звярнуцца да думкі эканамістаў Жана Дрэза і Амарці Сена: яны разлічылі, што Кітай і Індыя, якія знаходзіліся ў прыкладна аднолькавай «стартвай пазіцыі», вы-

бралі розныя шляхі развіцця, і адрозненне сацыяльных сістэм гэтых дзвюх краін (ахова здароўя) абумовілае штогод гібель 3,9 мільяна чалавек індыйцаў, якіх можна было выратаваць. Гэта звязана з тым, што Індыя спрабуе цалкам імітаваць Захад і ў эканоміцы, і ў палітыцы, а Кітай запазывае толькі тое, што яму выгадна.

Прыватным аспектам вестэрнізацыі з'яўляецца культура ўплыву. Так, прадукцыя Галівуда садзейнічае таму, што ў краінах, размешчаных за тысячы кіламетраў ад ЗША, вырастаюць мільёны прыхільнікаў ЗША, якія імкнучыся выглядаць і дзейнічаць, як амерыканцы ў папулярных заходніх фільмах. Галівуд стаў важнай часткай soft power, або «мяккай сілы», ЗША. Сіметрычным адказам з'яўляецца дзейнасць урада Францыі па падтрымцы французскай мовы і забароне дамінавання замежнай медыя-прадукцыі ў культурным жыцці, уключаючы абмежаванні на паказ замежных фільмаў у кінатэатрах і напрамак адлічэнняў ад іх пракрату на развіццё нацыянальнага кінематографу. Падобныя крокі зроблены і ў Іране. Асобныя мерапрыемствы рэалізуюцца і ў Беларусі, уключаючы павелічэнне вяртання ў нацыянальным эфіры айчынных музыкальных твораў.

Вестэрнізацыя часам атасямліваецца з амерыканізацыяй. Але на справе гэта не так. Вестэрнізацыя ўяўляе сабой купнасць праектаў заваявання розуму грамадзян незаходніх краін, выхавання іх па клонічнай амерыканскай, так і англафільнай, франкафільнай, германфільнай і іншых прыхільніку той або іншай заходняй краіны, з'яўляючыся па сваім ахове больш старадаўнімі і шырокімі па сучасную амерыканізацыю. Аднак на сучасным этапе амерыканізацыя стала, без сумнення, дамінуючай сілай вестэрнізацыі, якая адказвае за яе поспехі і паражэнні.

Сутнасць амерыканізацыі — ператварэнне грамадзян іншых дзяржаў у ментальнае падабства сярэдняга амерыканца, які захапляецца амерыканскай канстытуцыяй, амерыканскай сістэмай кіравання і амерыканскай культурай бігмака, пепсі-колы і Галівуда. Глобрыдна асоба, якая атрымліваецца ў выніку пераходнай амерыканізацыі, за межамі

■ Футбол

ЯК АДАБРАЦЬ МЯЧ У ІСПАНЦАЎ?

Падобнае пытанне хвалюе трэнераў літаральна кожнага саперніка пірэніцаў. У тым ліку і беларусаў, якія 12 кастрычніка прымаюць славетны чэмпіён свету і Еўропы на сталічным стадыёне «Дынама».

Шкада, у сёлётным адборачным цыкле чэмпіянату свету-2014 дружна на Георгія Кандрацэва вынікі не ззяе, перамог пакуль не дасягае. Стартавыя паражэнні ад Грузіі, Францыі — і каманда ў аўтсайдарых групы І. Што казаць, адмоўныя паказчыкі напярэдадні сустрэчы са зборнай, якую лічаць лепшай на планеце, не радуюць. Але Георгій Кандрацэў, галоўны трэнер зборнай Беларусі, аптымізм не губляе. — Тых людзей, якія я выклікаў у зборную, лічу зараз мацнейшымі ў Беларусі. Спадзяюся, яны дапамогуць вырашыць задачы, якія стаяць перад камандай. Калі якасці не выклікаў, дык толькі з-за траўмы, — падчас спецыяльнай прэс-канферэнцыі адказвае на пытанні журналістаў Георгій Пятровіч.

Нягледзячы на гэта, пыталінікаў у Кандрацэва не паменшылася. У нядаўню траўму атрымаў нападаючы ФК «Мінск» Леанід Ковель, і нацыянальная каманда засталася літаральна з адным форвардам. Як трэнерскі штаб збіраецца вырашаць форс-мажорную сітуацыю? — Зарукі ў футболе цэнтральных нападаючых засталася няшмат. Каманды гуляюць групай атакі. А гэта і «Барселона», і «Рэал». Безумоўна, хочацца, каб у нас было больш нападаючых, але трэба зыходзіць з таго, што ў нас ёсць. На жаль, траўму атрымаў Антон Пуціла. А ў мяне былі задумкі, звязаныя з ім. Давядзецца зноў думаць.

Акрамя таго, журналісты закранулі пытанне цудоўнага выступлення БАТЭ ў Лізе чэмпіёнаў. Як адзначыў Георгій Кандрацэў, іх «перамогі — гэта вольны пліў для беларускага футбола, для мяне як трэнера зборнай. І мяне ўсцешвае, што гульцы зборнай растуць у БАТЭ. Мяркую, псіхалагічна хлопцы будуць добра падрыхтаваныя. Бо гуляць з Іспаніяй не менш важная, чым матч з «Барварыя».

Дарчы, зноў разам з галоўнай камандай краіны рыхтуюцца Аляксандр Глеб. Але ёсць у зборнай і Рэнан Брэсан. Што цікава, убацьчы гэтых футбалістаў БАТЭ адначасова на полі — з'ява рэдкая.

— З 3 Шахам мы пастаянна кантактуем, — прызнаецца трэнер. — А што тычыцца ўзаемадзеяння Брэсана і Глеба, дык у першым матчы плей-оф Лігі чэмпіёнаў супраць ізраільскага «Хапаэля» яны ўзаемадзейнічалі вельмі добра. Добрая футбалісты заўжды знаходзяць агульную мову на полі. Я не бачу ніякіх цяжкасцяў.

Што тычыцца Іспаніі, гэта каманда, гуляць на перамогу з якой наймаверна складана нават тогавым зборным. І знайсці супрацьдзеянне да гульнявой манеры «чырвонай фуры», як паказваюць апошнія буйныя старты, не здолеў пакуль ніхто. Кандрацэў разважае, што ўявіць, як перамагчы іспанцаў можна, але ажыццявіць гэта значна складаней.

— Зборная Іспаніі — наймацнейшая каманда ў свеце. Перайграць яе вельмі цяжка, але мы паспрабуем.

Галоўная праблема ў гульні з Іспаніяй у тым, што яны мяч не аддаюць. У матчы з Грузіяй іспанцы па кантролі мяча мелі перавагу ў 80 на 20 працэнтаў. Яны проста адарвалі мяч, і грузіны стаялі ўсёй камандай у абароне. А яшчэ праблема і ў тым, што, калі каманда мяч забярэ, дык яны ім зноў завалоўваюць паблізу штрафной пляцоўкі. Мы паспрабуем яго не губляць, адсунуць гульнію, аднак зразіць гэта будзе складана. Калі, напрыклад, праіграем, аднак будзем гуляць у футбол, а не стаяць на месцы, чакаючы голу свая вароты, танды, напэўна, бальнішчыкі нам даруюць.

— Але ці могуць іспанцы недаацэніць беларусаў? — Хочацца, каб недаацэнка была. Аднак такія прафесіяналы, напэўна, добра вывучаць нашы гульні і паставіцца да нас з павагай.

Дарчы, па бальнішчыку. Цэны на квіткі гэтай сустрэчы зараз і сапраўды паляхоць. Што казаць, калі білеты каштуюць ад 210 да 360 тысяч беларускіх рублёў. І павяршыць у аншлаг пакуль складана.

— Безумоўна, хацелася б, каб стадыён быў запоўнены. Але ад мяне гэта мала залежыць. Я прашу, каб бальнішчыкі прыйшлі на стадыён і падтрымалі каманду.

Тарас ШЧЫРЫ

ПАШАДАРМ

Сумесны праект рэдакцыі газеты «Звязда» і Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь

Выпуск № 7 (15)

3 першых вуснаў

Барыс ГАРКАВЫ:

«НІЯКІХ СЕНСАЦЫЙ У РАССАКРЭЧАННЫХ ДАКУМЕНТАХ БЫЦЬ НЕ МОЖА!»

ЗДАЕЦА, што ў стагоддзе паўсюднай інфармацыі толькі адзінкі звяртаюцца да архіўных дакументаў. Аднак, акрамя зацікаўленых навукоўцаў, ёсць і тыя, каму хочацца даведацца пра лёс свайго бацькі, дзедзі, прадзеда... Толькі мала хто ведае, што там, сярод высачэзных стэлажоў і бяскончых паліц, можа хавацца нешта вельмі цікавае, яшчэ невядомае нікому...

Пра тое, якія таямніцы хаваюцца па-за стосамі архіўных дакументаў і чаму ўсё часцей пачалі звяртацца да вытокаў, мы пагутарылі з начальнікам архіўнай службы Узброеных Сіл Беларусі — дырэктарам Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны палкоўнікам запasu Барысам ГАРКАВЫМ.

Для знаёмства. Барыс Гаркавы скончыў Ленінградскае вышэйшае ваенна-картаграфічнае каманднае вучылішча імя генерала арміі Антонава. Пасля навучнай трапіў у картаграфічную частку тады яшчэ Беларускай ваеннай акругі, дзе праслужыў ад лейтэнанта да камандзіра часткі. У Цэнтральным ваенным архіве Міністэрства абароны — ля вытокаў стварэння. Год быў намеснікам дырэктара ўстаноў. З 1993 года ўначальвае гэтак структуру падраздзялення Узброеных Сіл.

— Барыс Мікалаевіч, у чым спецыфіка ваеннага архіва?

— Цэнтральны ваенны архіў ажыццяўляе прыём, улік і захаванне скончаных справаводстваў спраў, якія датычацца Узброеных Сіл краіны. Таксама ў нас захоўваюцца гістарычныя даведкі ўсіх ваенных частак, якія існавалі на тэрыторыі Беларусі і былі расфарміраваны. Безумоўна, ёсць тут і звесткі, датавання ваенным часам. Аднак усё яны таксама звязаны з Узброенымі Сіламі краіны.

— Такім чынам, паслугамі архіва могуць карыстацца толькі вайскоўцы ці іх сваякі?

— У асноўным гэта так. Аднак гэта не значыць, што доступ у архіў Міністэрства абароны абмежаваны для звы-

Начальнік архіўнай службы Узброеных Сіл Беларусі — дырэктар Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны палкоўнік запasu Барыс ГАРКАВЫ.

чайных грамадзян. Толькі які сэнс ім да нас звяртацца, калі ў нас захоўваюцца асабістыя справы асоб, якія так ці інакш звязаны з Узброенымі Сіламі. Таму звычайна карыстаюцца паслугамі архіва ці самі вайскоўцы, ці іх сваякі. Мэты ў іх самыя розныя: ад выдачы архіўных даведак, копій і выпісак з дакументаў да правядзення экспертызы каштоўнасці дакументаў. Звяртаюцца часта. Толькі за гэты год мы выдалі каля 28 тысяч даведак сацыяльна-прававага характару!

— З якіх часоў архіўная справа Узброеных Сіл Беларусі вядзе свой пачатак?

— 10 чэрвеня 1946 года быў заснаваны архіў штаба Беларускай ваеннай акругі на базе аддзела архіваў. Задача, якая ставілася перад архівам, — збор і падрыхтоўка дакументаў перыяду Вялікай Айчыннай вайны з наступнай перадачай у Цэнтральны архіў Міністэрства абароны

Расійскай Федэрацыі (тады яшчэ СССР), які і зараз знаходзіцца ў Падольску. Планаваў перадача беларускіх дакументаў ажыццяўлялася аж да 1980 года. Пасля распаду Савецкага Саюза на базе архіва штаба Беларускай ваеннай акругі ў 1993 годзе быў створаны Цэнтральны архіў Міністэрства абароны.

— Што для архіва значыць 19 гадоў? Напэўна, фонд яшчэ небагаты?

— Дарма вы так думаеце. Між іншым, Цэнтральны ваенны архіў Міністэрства абароны сярод ведамасных архіваў — самы буйны ў краіне. Сёння фонд архіва складае каля 600 тысяч спраў! Хіба гэта мала? Мы захоўваем дакументы 3662 ваенных арганізацый! У асноўным гэта дакументы па асабовым складзе: загады, фінансавыя і ўліковыя звесткі... Амаль што 85 тысяч дакументаў — толькі асабістыя справы афіцэраў, генералаў, адміралаў.

— Відаць, яны карыстаюцца попытам... Сёння стала модным узнаўляць сваю генеалогію. Вы ў гэтым дапамагаеце?

— Гэтая функцыя ўскладзена на Дэпартамент па архівах і справаводствах, а дакладней, на яго аддзел па рабоце з дакументамі. Вядома, звяртаюцца і да нас, толькі часцей з іншымі мэтамі. Тут жа як мянецца заканадаўства — людзі пачынаюць звяртацца да вытокаў, даказваць свой радавод. На вялікі жаль, проста цікавіцца лёсам сваіх дзядоў і прадзедаў моладзь сёння не хоча...

— Хутчэй шукаюць загінулых падчас Вялікай Айчыннай ці тых, хто прапаў без звестак?

— Ёсць і такое. Праўда, часцей шукаюць людзей нашага часу. Толькі да кожнага такога пошуку ў нас індывідуальны падыход. Напрыклад, не так даўно жыхарка Германіі шукала беларуса,

які амаль 20 гадоў таму праходзіў службу ў Нямеччыне. Вядома, у яго ўжо тут сям'я, дзеці. З якімі мэтамі яна яго шукала — застаецца толькі здагадацца. Мы на яго выйшлі, перадалі яму ад яго ліст. Няхай сам вырашае, патрэбна яму гэтая сустрэча зараз ці не.

— А ў якія дзверы стукаць, каб пачаліся пошукі?

— Па ўсіх пытаннях, якія датычацца ваенных, грамадзянам першачапачтоўка трэба звяртацца ў ваенкамат па месцы жыхарства. Там ёсць уся база звестак па тых ці іншых пільнянях.

— А ці маюць архіўныя дакументы так званы тэрмін прыдатнасці?

— А як жа! Толькі не зусім тэрмін прыдатнасці, а тэрмін знаходжання ў нашым архіве. А гэта — 60 гадоў. Па заканчэнні тэрміну дакументы перадаюцца ў Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь.

Асабістая справа Пятра Міронавіча МАШЭРАВА, якую давёліся не толькі пабачыць, але і патрымаць у руках.

— Якім годам датуецца самы ранні дакументы?

— Нягледзячы на тое, што архіў быў заснаваны ў 1993 годзе, у нас захоўваюцца дакументы, пачынаючы з 1943 года. У асноўным гэта дакументы ваенных камісарыятаў. Праўда, ёсць нязначная частка дакументаў, якія адносяцца да 1941-га — тое,

што ў свой час не перадалі ў Падольск.

— Многія даследчыкі сутыкаюцца з шэрагам праблем, абумоўленых доступам да дакументаў па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. З чым гэта звязана?

— Магчыма, з тым, што з некаторых дакументаў ваеннага часу яшчэ не зняты грыф сакрэтнасці. Аднак, нягледзячы на гэта, з нашымі архівамі працуе вельмі шмат даследчыкаў, у тым ліку і з некаторымі дакументамі, якія датуецца 1941-1945 гадамі. Увогуле, на падставе архіўных звестак, што ў нас захоўваюцца, навукоўцы выдалі не адну кнігу!

— Яшчэ і студэнты ці магістранты напішуць не адну курсавую альбо дыпломную працу па гісторыі?

— Памыляецеся! У нас Канстытуцыя яшчэ нічо не адмяняў. На збор інфармацыі, што датычыцца асабістага жыцця выдатнага ці шараговага грамадзяніна, нават пасля яго смерці, маюць права толькі сваякі ці тыя, каму яны гэта дазволілі. Іншая справа, калі вы — даследчык, які хоча напісаць, напрыклад, кнігу пра развіццё танкавай вайскоўка ў Беларусі.

— А калі — журналіст, які да юбілею Пятра Машэрава хоча падрыхтаваць шэраг публікацый?

— Калі ласка! Толькі спачатку галоўны рэдактар вашай газеты павінен напісаць нам афіцыйны ліст з указаннем мэты звароту да архіўных дакументаў.

— Колькі часу праходзіць ад моманту падачы заявы да выдачы дакументаў?

— Усё залежыць ад загрузанасці супрацоўнікаў архіва. На сённяшні дзень у нас архіў загрузаны так, што нават за гадчык працуе на апрацоўцы запытаў. А іх вельмі шмат: чалавек згубіў працоўную кніжку ці пасведчанне аб нараджэнні — ідзе да нас, хоча пацвердзіць працоўны стаж — таксама звяртаецца да нас, патрэбна выпіска з загаду — аналагічна.

(Заканчэнне на 4 стар.)

■ Прывіты-2012

У АРМЕЙСКИХ РАДАХ ЧАКАЕЦА ПАПАЎНЕННЕ

УСТУПИЛА ў актыўную фазу прывітыя кампанія ва Узброеныя Сілы Рэспублікі Беларусь. Адрпраўка ў войску новага папаўнення будзе ажыццяўляцца з 15 па 30 лістапада, а для праходжання службы ў рэзерве — з 22 па 23 лістапада.

Спачатку пакінуць родныя хаты і апраць ваенную форму прывітыкі элітных войскаў — роты ганаровай варты, 5-й брыгады спецыяльнага прызначэння, 103-й мабільнай брыгады. На працягу двух тыдняў будзе укамплектоўвацца прывітыкамі і іншымі ваенскія часткі краіны.

Мерапрыемствы прывіты ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 2 жніўня 2012 № 352 «Аб звальненні ў запас ваеннаслужачых тэрміновай ваеннай службы і рэзервістаў і прывіты грамадзян на тэрміновую ваенную службу, службу ў рэзерве ў жніўні — лістападзе 2012 г.».

— Падчас цэперашняй прывітыя кампаніі для праходжання тэрміновай ваеннай службы на пасадах салдат і сяржантаў плануецца прывітыць каля дзевяці тысяч чалавек, — зазначыў начальнік аддзела звязу па ваенную службу ваеннага камісарыята Мінскай вобласці Валянцін АБУХАЎ. — Яшчэ каля дзвюх тысяч маладых людзей будзе адрпраўлена на службу ў рэзерве. Падчас прывітыя кампаніі прывітымі камісіямі рабнаў і гарадоў трэба будзе прыняць каля 100 тысяч рашэнняў у дачыненні да грамадзян, якія хутка папоўняць армейскі строй краіны.

У цэперашні час ваеннымі камісарыятамі праводзіцца работа па вывучэнні маральна-дзелавых якасцяў, ажыццяўляецца адбор прывітыкаў прадстаўнікамі злучэнняў і ваенскіх часцей. У большасці сваёй ад маральна-дзелавых якасцяў таго ці іншага юнака залежыць, у якіх войсках ён будзе праходзіць службу. Напрыклад, у войскаў Міністэрства ўнутраных спраў для тых прывітыкаў, якія ў свой час былі прыцягнуты да крымінальна-адміністрацыйнай адказнасці, дзверы зачынены. Усё паддаецца тлумачэнню: як сябе чалавек паводзіў у грамадстве, тое чакай ад яго і ў арміі. Улічваюцца і пажаданыя саміх прывітыкаў.

Медыцынскімі камісіямі ажыццяўляецца паглыбленае вывучэнне здароўя грамадзян, якія падлягаюць прывіты па вызначэнні іх прыдатнасці да ваеннай службы. У адпаведнасці з сумеснай пастановай Міністэрства абароны і Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь ад 1 жніўня 2012 № 33/85 укладдзены спіс захворванняў, па якіх прызначаюцца непрыдатнымі да ваіскавай службы прывітыкі і ваеннаабавязаныя, якія стаяць на ўліку ў ваенных камісарыятах.

— Ёсць і такія, хто ўсімі сіламі стараецца «адкасіць» ад арміі, — працягвае Валянцін Абухаў. — Які прывіты, гэта тыя юнакі, якія не хочуць выкачаць ваенны абавязак ці папроста бяжыць ад аднаўлення. І што цікава: па статыстыцы, усё яны маюць пэўны адхіленні па стане здароўя. Атрымліваюцца, што каля 90% тых, хто ўлічваюцца ад службы ў арміі, дарэмна марнуюць час, прыдумляючы сабе нейкія «балачкі», якія ў іх ёсць насамрэч.

Нагадаем: з мінулага года змяніўся час прывіты па тэрміновую ваенную службу і ў рэзерве. Узброеныя Сілы перайшлі да ранейшай практыкі, калі набор у армію ажыццяўляўся вясной і восенню. Летась першы вопыт ужо быў. Цікава было даведацца, як гэта адбілася на цэперашняй прывітыя кампаніі.

— Змяненне тэрмінаў прывіты стала зручнейшым як для Узброеных Сіл, так і для саміх прывітыкаў. У выпускнікоў навукальных устаноў быў час спакойна закончыць вучобу, уладкавацца на працу ці далей працягнуць навучанне. Па заканчэнні навукальных устаноў іх не выклікалі для праходжання ваеннай медыцынскай камісіі. Зараз ваенкаматам вядома, хто вырашыў працягнуць атрыммане адукацыі. Гэтую катэгорыю юнакоў пакуль прывітыць не будзе, накіонт іншых вырашыць медыцынская камісія.

Асноўныя задачы прывіты па тэрміновую ваенную службу і службу ў рэзерве — падрыхтоўка ваенна-навукавага рэзерву і атрымманне грамадзянінам ваенна-ўліковай спецыяльнасці. Спадзяемся, што будучым абаронцам Айчыны гэта будзе карысна.

Вераніка КАНЫЮТА

КОНКУРС ПРАФЕСІЙНАГА МАЙСТЭРСТВА ПРЫНЁС «СЕРАБРО» І «БРОНЗУ»

З 17 па 22 верасня ў Расіі праходзіў міжнародны конкурс ваенна-прафесійнага майстэрства ваеннаслужачых дружалюбных арміяў «Воін садружнасці — 2012». Спартыўны адбыліся ўжо ў чацвёрты раз. Сёлетня ў першыя дзеньні пачалі салдаты, матросы, сяржанты і старшыні, якія праходзіць службу па кантракце ва Узброеных Сілах сямі краін — удзельніц СНД: Беларусі, Расіі, Арменіі, Казахстана, Кыргызстана, Таджыкістана і Украіны. Кожная каманда складалася з чатырох чалавек: трох хлопцаў і адной дзячыны. Канкурсантаў чакала пяць выпрабаванняў. Па выніках усіх спартыўных тытул «Воін садружнасці» атрымаў сяржант Сяргей Маркаў, які прадстаўляў каманду Расіі.

Але і беларусы былі, як кажуць, не лыкам штыты. Другое і трэцяе месцы конкурсу — на рахунках гвардыі старэйшага кантрактнага службы Генадзя Шкурука і Аляксандра Вароніна. Між іншым, служачы яны ў 38-й асобнай гвардзейскай мабільнай брыгадзе. Там жа праходзіць службу па кантракце і гвардыі радавы Наталія Салапан, якая паказала другі вынік у агульным заліку сярод жанчын. Увогуле, у камандным заліку беларусы занялі пачэснае другое месца, прапусціўшы наперад толькі расіян.

— На поставаекай прасторы гэты конкурс не мае аналагаў, — зазначыў старшы афіцэр аддзела ідэалагічнай работы камандавання сіл спецыяльных апераций Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, падпалкоўнік Аляксандр ШЫНДЗЕЛЬ. — Арміі краін-удзельніц збліжаныя, абмяняваюцца назапамінальным вопытам. У перспектыве гэтыя спартыўныя могуць даць штуршок і развіццю аналагічнага конкурсу сярод прапарытыкаў і афіцэраў.

Толькі патрыцы ў спіс удзельнікоў не так проста: трэба прайсці жорсткі адбор. Таму на конкурс такога маштабу могуць паехаць выключна фізічна і маральна дужыя людзі, якія гадзімі здольныя абдысць без адгачнуку.

Самым ідэальным трэба назваць выпрабаванне «Атлет». Канкурсанты павіны былі прабець сто метраў у поўнай баявой амуніцыі, пераадолець паласу пераход, прайсці 40 метраў на рукаходзе, пералпыць водны ўчастак. А яшчэ паспаборнічаць у кідку халоднай зброі (удзельнік мог выбраць прамы сапёрнай лопаткай і нажом), прапусціць пад ключом дамок, падняць і ўтрымаць муляж скрыні з боепрыпасамі, якая важыла столькі ж, колькі і сапраўдная...

Праграма конкурсу не абышла бокам і зрудыцую прэзідэнта на тытул. Для удзельнікоў першыства была арганізавана экскурсія па маускоўскім музеі Вялікай Айчыннай вайны. А пасля іх сабралі ў адной зале і ўручылі апальтаныя лісты. Пільнаты ў іх былі падзелены на блокі, куды ўваходзілі таксама тэмы, звязаныя з баявымі традыцыямі і міжнародным гуманітарным правам.

Валяр'ян ШКЛЕНІК.

■ Баявыя вучэнні

«УЗАЕМАДЗЕЯННЕ 2012» — СТРЫМАЛЬНАЯ СІЛА

У рэспубліцы Арменіі з 15 па 19 верасня 2012 года на палігоне «Баграмян» праішоў сумесны вучэбны Калектыўны сіл аператыўнага разгавання (КСАР) краін — удзельніц Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы (АДКБ) «Узаемадзеянне-2012». У іх былі удзельнічалі падраздзяленні сіл спецыяльнага назначэння і аператыўных груп КСАР саці дзяржаў — членаў АДКБ: Арменіі, Беларусі, Казахстана, Кыргызстана, Расіі і Таджыкістана, а таксама прадстаўнікі Міжнароднага Камітэта Чырвонага Крыжа. Беларускі кампанент КСАР упершыню быў прадстаўлены сілавым складнікам — 3-й аэрамабільнай ротай 357-га гвардзейскага асобнага аэрамабільнага батальёна 103-й асобнай гвардзейскай мабільнай брыгады (г. Віцебск). Усяго ў вучэбных прынялі ўдзел больш за 2 тыс. ваеннаслужачых, было выкарыстана звыш 500 адзінак баявой тэхнікі, 50 адзінак артылерыйскага узбраення і звыш 200 аўтамабіль, беспілотныя лятальныя апараты і мотопаралыёры.

Калектыўныя сілы аператыўнага разгавання АДКБ павіны выкарыстоўвацца для адбіцця ваеннай агрэсіі, правядзення спецыяльных апераций па барацьбе з міжнародным тэрарызмам, транснацыянальнай арганізацыйнай злачыннасцю, наркатрафікам, а таксама для ліквідацыі наступстваў надзвычайных сітуацый. Канкрэтныя ўдзелы ўвабленнем падрыхтоўкі да выканання такіх задач і сталі вучэбны «Узаемадзеянне-2012». Агульнае кіраванне іх падрыхтоўкай і правядзеннем ажыццяўляў міністр абароны Арменіі Сейран Аганян. Камандаваў аб'яднанымі сіламі КСАР АДКБ генерал-маёр Камо Качунц.

Згодна з планам вучэбных, тэрыторыя Арменіі была ўмоўна падзелена на тры дзяржавы, адна з якіх, «Севанія», уваходзіла ў склад АДКБ. Экстрэмніцкімі арганізацыямі, сіламі незаконных узброеных фарміраванняў (НВФ), тэрарыстычных груп і банд з ліку мясцовага насельніцтва рабіліся спробы правядзення тэрарыстычных актаў, ацый, накіраваных на дэстабілізацыю становішча ў гэтай краіне, звяржэнне ўлады мясцовага самакіравання з мэтай абвясчэння суверэнай дзяржавы. «Севанія» звярнулася па ваенна-тэхнічную дапамогу да АДКБ з мэтай прадуджэння агрэсіі з суседняй дзяржавы і падтрымання канстытуцыйнага парадку ў краіне. Для гэтага на яе тэрыторыі былі разгорнуты сілы КСАР.

На вучэбных адрпрацоўваліся пытанні сумесных дзеянняў аб'яднанай групы войскаў краін — удзельніц АДКБ у рамках сістэмы калектыўнай бяспекі пры выкананні задач у Каўказскім рэгіёне. У аснове сцэнарыя вучэбных лягла ідэя правядзення хуткіх і эфектыўных дзеянняў малымі сіламі, у час якіх асабліва ўвага была нададзена ўзаемадзеянню паміж падраздзяленнямі.

Падчас актыўнай фазы вучэбных 19 верасня адрпрацоўваліся практычныя дзённыя войскаў па адбіцці агрэсіі,

супрацьдзейні бандфарміраванням і тэрарызмам, звязаным з заложніцаў, аказанні першай медыцынскай дапамогі, а таксама правядзенні выратавальных работ пры ліквідацыі наступстваў надзвычайнай сітуацыі. Асноўны этап характарызаваўся высокай інтэнсіўнасцю, маневранасцю падраздзяленняў пры падтрымцы армейскай авіяцыі і артылерыі, у тым ліку з прымяненнем реактыўных сістэм залпавага агню і беспілотных лятальных апаратаў.

За правядзеннем вучэбных назіралі Прэзідэнт Арменіі Серж Саргсян, Генеральны сакратар АДКБ Мікалай Бардзюжа, міністр абароны Беларусі, генерал-лейтэнант Юрый Жадобін, міністр абароны Расіі Анатоль Сердзюкоў, кіраўнікі міністэрстваў абароны дзяржаў — членаў АДКБ, паўнамоцныя прадстаўнікі гэтых краін, кіраўнікі дыпламатычных місій, акрэдытаваныя ў Арменіі, міжнародныя назіральнікі НАТА, ААН, АБСЕ і СНД.

Падчас выканання вучэбна-баявых задач падраздзяленні, якія прадстаўляюць Саюзную дзяржаву Беларусі і Расіі, дзейнічалі на розных флангах баявога парадку КСАР. Гэтыя дзённыя патрабавалі павышанай адказнасці і высокага ўзроўню ўзаемадзеяння.

Два беларускія аўтамабільныя ўзводзі на левым флангу пад камандаваннем гвардыі малодшага лейтэнанта Аляксея Падляпенкіна і гвардыі старшага лейтэнанта Паўла Панятоўскага, уземадзейнічаючы з падраздзяленнем дэсантна-штурмавой роты Казахстана, паспяхова выканалі баявыя стрэльбы і справіліся з ускладненымі на іх задачамі ў вучэбным баі. Яны зрабілі ўсё для таго, каб разграміць незаконныя ўзброеныя фарміраванні. Яшчэ адзін беларускі аэрамабільны ўзвод пад камандаваннем гвардыі прапарытыка Дзяніса Родзічава, ажыццявіў дэсантанне пасадачным спосабам з верталётаў, сумесна

з падраздзяленнямі спецназа Арменіі і дэсантна-штурмавым узводам з Казахстана блакіравалі населены пункт, дзе знаходзіліся баевыя колькасцы да 50 чалавек. Зладжаныя дзённыя сіл спецыяльнага прызначэння і аэрамабільных дэсантна-штурмавых падраздзяленняў КСАР не пакінулі шанцаў баявікам. Пасля беларускі аэрамабільны ўзвод быў выкарыстаны як тактычны павертны дэсант для блакіравання шляхоў адрыву атрада баевікоў. З новай задачай нашы дэсантнікі таксама справіліся ўспэўна.

Вучэбны прадэманстравалі высокі ўзровень ўзаемадзеяння паміж ваеннымі кантынентамі, падраздзяленнямі сіл спецыяльнага прызначэння дзяржаў — членаў АДКБ і пацвердзіла, што Калектыўныя сілы аператыўнага разгавання гатовыя даказаць на любых крызісных сітуацыях у зоне адказнасці арганізацыі. Як завяў генеральны сакратар АДКБ Мікалай БАРДЗЮЖА, падчас вучэбных было вельмі важна адрпрацоўваць усё элементы прымянення КСАР.

— Самае галоўнае — гэта тое, што была выканана вялікая работа па яго падрыхтоўцы і правядзенні. Узброеныя сілы Арменіі, міністэрства абароны і асабіста кіраўнік ваеннага ведамства гэтай краіны ўнеслі вялікі ўклад у тое, каб змяніць палігон, быў годна адрпрацаваны і практычна рэалізаваны праект

Аляксандр СІЯМПКОЎСкі, інфармагенцтва «Вяр».

Фота аўтара

3 рэдакцыйнай пошты

ВАЙНА ДЗІЦЯЧЫМІ ВАЧЫМА

Ніна СЫЧОВА (МАНКОВІЧ).

Яна прыйшла ў рэдакцыю «Звязды», каб расказаць пра свайго бацьку — Героя Савецкага Саюза Сцяпана Сцяпанавіча Манковіча. А ў самой — лёс, які таксама варты апаведу...

Ніна Сычова (Манковіч) — адна з тых, каго называюць дзецімі вайны. Калі Вялікая Айчынная пачалася, дзяўчынцы было няпоўных восем. Яна павінна была ісці ў першы клас, але ... пайшла адразу ў другі, толькі пазней, у 1943-м.

Да гэтага сямі камісара партызанскай брыгады — жонцы з дзвума малымі дзецьмі — даваўся жыць у эвакуацыі, месяцамі хавацца ў сваякоў і суседзяў, туліцца ў лесе, ратавацца на балоце... Не раз яны былі на валаску ад смерці...

Быццам нейкая дзіўная сіла берагла гэтых малых. Аднойчы каб выйсці на бацьку, арыштавалі маці. Маленькая Ніна засталася за гаспадыню. Збірала журавіны, шчаўе, заечую капусту, насенне траў, каб накарміць малодшага брацкіка і хворую бабулю. На шчасце, маці хутка адпусцілі: паверылі акупанты ў яе легенду «пра нялюбага мужа і не яго дзяцей».

Калі пачалі вызваляць Беларусь, сям'я была накіравана на «каранцін», у Падмаскоўе. Затым быў Цемнікуў, што ў Мардовіі. Там Ніна і пайшла ў школу. У 1944 годзе пераехалі ў Гомель, пасля вызвалення сталіцы — у Бягомль. Чатыры гады ізноў жылі ў Гомелі. Дзевяты і дзясяты класы Ніна скончыла ў беларускамоўнай школе ў Шаркаўшчыне. Залатога медала не атрымала, хоць на гэта былі ўсе падставы. А ўсё таму, што кіраўніцтва школы не магло дараваць дзяўчынцы занадта актыўную дзейнасць у камсамольскай арганізацыі, сакратаром якой з'яўлялася.

У 1952-м Ніна Манковіч паступіла ў Мінскі медыцынштут, які скончыла з чыровым дыпламам: за ўсё 6 гадоў у яе не было ніводнай чацвёркі! Па размеркаванні трапіла ў Маладзечна, дзе засталася на ўсё жыццё. Спачатку працавала дзіцячым хірургам, потым перакваліфікавалася на аўтамабіля — стала ўрачом вышэйшай катэгорыі. Толькі ў 75 гадоў пайшла на пенсію!

Яшчэ ў вайну, каб не было сумна і жаліва ў лесе, Ніна і яе бацькі любілі спяваць частушкі. Ужо будучы студэнткай медыцынста, яна стала салісткай універсітэцкага ансамбля: удзельнічала ў розных фестывалях, ездзіла па краіне з канцэртамі. На адным з такіх фестываляў сустрэла свайго будучага мужа — Уладзіміра Сынковіча, музыканта-баяніста, выкладчыка музычнага вучылішча ў Маладзечне. Ужо на працягу 59 гадоў Ніна і Уладзімір Сынковічы разам. Выхавалі дзвюх дачок, траіх унукаў, расце праўнучка Аліна. Ім ёсць пра што расказаць, ёсць што ўспомніць... Вераніка КАНЮТА.

ЛЕГЕНДАРНЫ МАНКОВІЧ

Сцяпан Сцяпанавіч Манковіч — наш бацька — нарадзіўся ў сялянскай сям'і 13 мая 1905 года ў вёсцы Беразіно былога Бягомльскага, цяпер Докшыцкага раёна.

Яго бацька, наш дзядуля, памёр вельмі рана, ва ўзросце 45 гадоў, ад таг званай «іспанкі», пакінуўшы чатырох малых дзяцей сваёй жонцы.

Старэйшыя сыны Міхал і Сцяпан (наш бацька), былі вымушаны рана стацьца: ладзілі гаспадарку, прычукалі малодшых сястры і брата да ўсёй хатняй і сялянскай працы.

Бацька заўсёды быў сярод тых, хто не баяўся цяжкасцяў і спраўляўся з імі. Да 1927 года ён працаваў на прыватнай сялянскай гаспадарцы. Пасля два гады — служыў у Чырвонай Арміі, у Бабруйскай і Ленінградзе (камандзір гарматы).

Пасля вяртання з арміі — першы старшыня першага калгаса ў Бягомльскім раёне, сакратар першай тэрытарыяльнай партыі. Ён быў і першым дырэктарам МТС (машынная-трактарнай станцыі) у паграніччым з Польшчай Бярэзінскім сельскім савеце Бягомльскага раёна.

Характэрнай рысай яго дзейнасці на працы з людзьмі была сумленнасць і справядлівасць, вартасць дадзенаму слову. І нават у сям'і ён не выносіў ніякай хлусні, і невадзіячы.

Наша маці, Ефрасінья Мікітаўна, па прафесіі была выхавальцай дзяцей дашкольна ўзросту, а потым ужо выхоўвала свой сямейны дзіцячы садок: усюго нас было пяцёрка. Дзяцей для навукі ў нас не лупцавалі, а калі ў мамы не хапала для нас доказаў супраць нашага свавольства, яна гаварыла: «Усё, калі вы не хочаце мяне разумець, з вамі будзе гаварыць бацька».

Напэўна, нешта такое было ў яго ад прыроды, што наш сорама перад бацькам, яшчэ малых, дашкаляць, быў самым цяжкім іспытам.

Да бацькавых слоў і парад прыслухоўваліся і дарослыя, нават кіраўнікі. А з 1940 г. ён сам — сакратар Бягомльскага райкама па кадрах. Працаваў сумленна. Яго веды, упэўненасць, добразычлівасць давалі надзею, што такім шляхам ён даб'еца патрэбнага і на працы, і ў жыцці.

Калі пачалася вайна, бацьку было 36 гадоў. Па загаду партыі ён быў накіраваны, ужо апынуўшыся ў арміі, дзеля арганізацыі падпольнай і партызанскай барацьбы з паліцэйнікамі ў Бягомльскім раёне.

У 1941 годзе бацька арганізаваў камуністычнае падполле ў тыле ворага. Пад яго кіраўніцтвам быў створаны першы партызанскі атрад. Потым атрад ператварыўся ў магучы партызанскае злучэнне — брыгаду «Жалязныя», камандзірам якой стаў Іван Ціткуў.

Яшчэ ў 1941 годзе фашысты праз сваіх хаўрусунікаў і паліцаў, пачаўшы наладжваць «новы парадак», зразумелі значэнне дзейнасці Манковіча. За яго — жывога ці мёртвага — абяцалі 20 тысяч нямецкіх марак, сотню метраў мануфактуры, некалькі пудоў солі, а пасля вайны — яшчэ і зямельны надзел.

Пра храбрасць Манковіча хадзілі легенды. Успомніць толькі аперацыю па знішчэнні паліцэйскага гарнізона ў Докшычах! Пасля гэтага доўга трэба было хавацца. Дапамагалі яму верныя людзі: Іван Васькевіч, брат і сястра Аўтушы і іншыя, звесткі даставаліа Вольга Стральчонак, якую за сувязь з партызанамі фашысты далі загад расстраляць.

Хвалі спачатку ў пуні — у стозе сена, потым — у калодзежы, на ускраіку вёскі. Раз-пораз ён выходзіў у лес для узгаднення дзейнасці партызан і падпольшчыкаў.

...Аперацыя па знішчэнні паліцэйскага гарнізона павінна была пачацца раніцай, а адбылася ноччу, калі ў гарнізон з атрадам з'явіўся Манковіч. Акружаныя звонку і ў па-

коі сонныя і абязброеныя паліцыі на зварот Манковіча: «Вы шукаеце мяне, дык я вось сам да вас прыйшоў!», — са страху паднялі рукі ўверх і пакідаў зброю. Гарнізон паліцэйскіх быў ліквідаваны.

Каб злавіць бацьку, была арыштавана яшчэ раней да гэтай аперацыі матуля. Адсядзела яна ў фашысцкай турме два тыдні. Выратавала яе легенда пра дзвочкае прозвішча Бульскага, а нас усё іх — ад лёсу сямі бацькі Міная. Яна сказала, што Манковіч ёй больш не муж, а мы — не яго дзеці. Немцы паверылі.

Калі бацька вярнуўся з сарговага задання і даведаўся, што мы ўсе жывыя, толькі пахавалі памерлую бабулю Зосю, ён адразу прыслаў партызан, каб забралі нас. Мы пайшлі з імі ў лес. Крыху пазней бацька забраў туды сваю матулю і сястру Сцяпаніду з дзецьмі.

Пачалі рэгулярна лётаць самалёты з Масквы ў Бягомль на аэрадром, які быў пабудаваны перад вайной. Мы прымалі цяжкагрузныя самалёты і планеры ў час блакады. Лётчыкі і планернысты тады называлі Бягомль «партызанскай сталіцай». «Вялікая зямля» падтрымлівала сувязь такім чынам з 40 брыгадамі і атрадамі, з Літоўя.

З вызваленнем Бягомльскага раёна была створана Бягомльска-Барысаўская зона. Партызанскія брыгады і атрады, у тым ліку і «Жалязныя», абаранялі Савецкую ўладу на сваёй тэрыторыі і ў наваколлі сваіх атрадаў і брыгад у фашысцкім акружэнні. Гэта бесперадодзятная з'ява: такое было ў другіх рэгіёнах, але не больш за тры месяцы.

З прылетам першых самалётаў з цяжкапараненымі была адпраўлена на «каранцін» і наша сям'я. Пасля нас накіравалі ў беларускі дзіцячы дом (яго эвакуіравалі) ў г. Цемнікуў Мардоўскай АССР. Маці працавала выхавальцай. Там нарадзілася наша малодшая сястра Галіна.

У Цемнікуве пасля шпітала ў Маскве нас наведваў бацька (яму далі маленькі вадпуск). Ён прыехаў ужо з узнагародамі. Якраз атрымаў званне Героя Савецкага Саюза, як, дарэчы, і камбрыг Іван Ціткуў. Мы вельмі ганарыліся сваім бацькам!

Пасля вайны ён працаваў адразу ў Бягомлі, потым — на розных партыйных, прафсаюзных пасадах. У апошні час быў старшынёй абкама прафсаюзных дзяржўстаноў Віцебска, 8 красавіка 1978 г. памёр.

У Музеі народнай славы ў Бягомлі ўвечкаваны герайчыны подзвігі брыгады «Жалязныя»; устаноўлены бюсты камбрыгу Івану Ціткуву, камісару брыгады «Жалязныя» і сакратару Бягомльскага падпольнага райкама партыі — Сцяпану Манковічу. Імя Манковіча носяць адна з вуліц Бягомля.

У вёсцы Беразіно, на радзіме Героя Савецкага Саюза, на тэрыторыі сярэдняй школы ўстаноўлены бюст Манковіча, яго імя прысьвояна гэтай школе. Прозвішча Манковіча адзначана і сям'я Герояў Беларусі ў Музеі Айчынных вайны ў Мінску.

...А мы Сцяпана Манковіча помнім не толькі як добразычлівага бацьку, а таксама як і пяшчотнага дзядулю. Таму адзін з праўнучкаў бацькі носяць яго імя. Жыццё і ўсё лепшае, што зрабіў і ім нашы бацькі, — доўжыцца. Мы ганарымся сваімі бацькамі і ўдзячым ім за тое, што яны навучылі нас быць паважлівымі да людзей, актыўнасці ў грамадскім жыцці, вернасці ў сяброўстве і любові да сваёй роднай зямлі. Жыццё нашага бацькі і ў міры час і ў ваенныя гады — прыклад для выхавання паважлівых адносін і патрабавальнасці, патрыятызму да сваёй Радзімы.

Ніна СЫЧОВА (МАНКОВІЧ)

«НІЯКІХ СЕНСАЦЫЙ У РАССАКРЭЧАННЫХ ДАКУМЕНТАХ БЫЦЬ НЕ МОЖА!»

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Таму, каб гэты працэс не быў марудным, трэба зараней звяртацца ў архівы. Асабліва тым, хто збіраецца на пенсію. І прыходзіць не за 2-3 месяцы, як гэта часта бывае, а за паўгода: некаторыя асабістыя справы могуць знаходзіцца не ў нашым архіве. Напрыклад, нядаўна да нас звярнулася жанчына, якая афармляе пенсію. Да агульнага працоўнага стаўкі ёй не хапала літаральна год. Потым яна ўспомніла, што гэты год працавала ў пэўнай арганізацыі, толькі вось згубіла працоўную кніжку. А мы яе знайшлі, праліжала яна ў нас 35 гадоў!

— І праляжыць, напэўна, яшчэ не адно дзесяцігоддзе, калі выконваеце ўсе ўмовы захавання архіўных дакументаў?

— Безумоўна! Патрабаванні да захавання архіўных дакументаў усюды аднолькавыя. Самае галоўнае — выконваць тэмпературна-вільготнасць рэжым, які павінен быць не ніжэй 18 С°. Мне давялося пабываць у архівах Бундэсвера, Уэльска-Польскага, і я пераканаўся, што мы па гэтых патрабаваннях ні на крок не адстаём ад Еўропы. Розніца толькі ў тым, што ў палякаў улік дакументаў вядзецца пастэлажна:

— Ці плануеце перавесці фонд архіва «ў лічбу»?

— Я гатовы гэта зрабіць хоць заўтра. Толькі ад папяровага носьбіта мы нікуды не дзвенем. Захоўваць дакументы ў лічбавым фармаце — ненадзейна... Тым больш перавесці дакументы «ў лічбу» — колькі трэба часу, грошай... А ў нас

колькасць дакументаў вымяраецца па метрах, па кіламетрах. Пытаеш: «Колькі тут захоўваецца дакументаў?», а табе адказваюць: «Дваццаць метраў, паўтара кіламетра...» Для параўнання — у нас вядзецца паштучны ўлік.

— Вядома, архівысты — добрыя матэматыкі?

— Было б нядарэчна. Аднак у нас дзве навучальныя ўстановы, якія забяспечваюць нас спецыялістамі: політэхнічны каледж, які рыхтуе справавадоў, і спецыяльнасць БДУ «Гісторыя і архівазнаўства».

— Значыць, каб працаваць у ваенным архіве, пагоня мець не абавязкова?

— На жаль, ваенныя ВНУ краіны пакуль не рыхтуюць такіх спецыялістаў. Ды і няма ў тым патрэбы. Афіцэры — ён усюды архівыст. Вядома, у нас крыху іншая спецыфіка, якая хутка засвойваецца падчас работы.

— Ці можна нам разлічваць на сенсацыі?

— Ніякіх сенсацый у рассакрэчаных дакументах быць не можа! Напрыклад, ёсць матэрыялы, у якіх

захоўваюцца яшчэ і рукапісы. Праўда, у лічбавым фармаце ў нас ёсць уся база звестак, што дае палёгку ў пошуку асабістых спраў.

— А ці захоўваюцца ў архіве сакрэтныя дакументы?

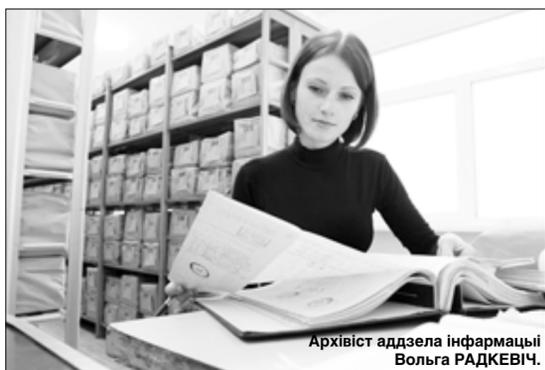
— Вядома. Згодна з пастановай Савета Міністраў, у нас праводзіцца работа па рассакрэчванні дакументаў савецкага перыяду, да 1992 года ўключна. Аднак гэта справа не аднаго дня. Тым больш што звыш 30% фонду архіва — якраз дакументы савецкага перыяду.

— Значыць, амаль трэцяя частка архіўных дакументаў мае грыф сакрэтнасці?

— Так і ёсць. Таму пры Міністэрстве абароны створана спецыяльная камісія па рассакрэчванні дакументаў. Кожная справа дасканала разглядаецца, і толькі потым выносіцца вердыкт. У асноўным, гэта крмінальныя справы, партыйныя дакументы, даносы, асабістыя справы, звязаныя са зраджэнствам раздзіме. Чаму такая вялікая лічба? Справа ў тым, што ў нас да 2005 года нават асабістыя справы афіцэраў былі ваявеннай тайнай.

— Ці можна нам разлічваць на сенсацыі?

— Ніякіх сенсацый у рассакрэчаных дакументах быць не можа! Напрыклад, ёсць матэрыялы, у якіх

Архівіст аддзела інфармацыі Вольга РАДКЕВІЧ.

указана прычына падзення пэўнага самалёта ці фармуляр гэтага самалёта. Нават калі мы з іх здымем грыф сакрэтнасці, гэтая інфармацыя не трапіць у масы.

— Трэба думаць, што ёсць звесткі, якія маглі б змяніць погляд на некаторыя гістарычныя падзеі?

— У асноўным гэта датычыцца рэпрэсій.

— Рассакрэцілі б гэтыя дакументы раней, колькі жыццяў было б выратавана...

— Мы не можам сёння даваць ацэнку тым падзеям. Больш за тое, мы нават не маем права гэта рабіць. Мы можам толькі вынесці ўрок з гісторыі, каб такога больш не паўтараляся.

— У гісторыі Беларусі магчымы працяг?

— Не выключана. Ёсць звесткі, якія павінна ведаць насельніцтва: грамадства, якое не ведае сваёй гісторыі, асуджана на заблыццё.

Вераніка КАНЮТА. Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

КУПАННЕ «ЖАЛЕЗНАГА КАНЯ»

У той цёплы восенскі дзень будучым механікам-кіроўцам танка Т-72 з армейскай «вучэбкі», якая дыслацыруецца пад Барысавам, трэба было выканаць няпростыя практыкаванні па пераадоленні глыбокага броду.

Заваяванне воднай стыхіі шляхам экстрамальных купання «жалезных коней» для ўчарашніх школьнікаў і студэнтаў практыкуецца невывпадкава. Улічваючы ландшафт сцяжыны Беларусі, які ўпрыгожваюць тысячы рэкі і азёры, механікі-кіроўцы танка ў выпадку неабходнасці павінны ўмець фарсіраваць водныя пераходны.

Калі ўспомніць гісторыю, то ўпершыню водная пераходка скарылася шматтонным «сталым коням» яшчэ ў гады Вялікай Айчынай вайны. Вядома, што ў сакавіку 1943 года сем легендарных баявых машын Т-34 з 52-га танкавага палка, якія дзейнічалі ў перадавым атрадзе, паспяхова фарсіравалі (пад вадоў) Паўднёвы Буг у раёне вёскі Шуміліна і з ходу ўступілі ў бой з праціўнікам.

Па-сапраўдному танкі сталі ўсюдходнымі тады, калі на іх з'явілася спецыяльнае абсталяванне для падводнага ваджэння. Аднак пераадоленне воднай пераходкі, нават на самай дасканалай сучаснай тэхніцы, — не такая ўжо і лёгкая задача! Тут апошняе слова заўсёды застаецца за падрыхтаванымі спецыялістамі, якія валодаюць спецыяльнымі навыкамі, высокімі маральна-псіхалагічнымі якасцямі і смеласцю. Усё гэта выпрацоўваецца падчас шматлікіх планавых заняткаў і трэніровак па «водных» тэмах.

Вось і цяперашніх курсантаў чакаў сур'ёзны экзамен на ратную сталасць, да якога яны рыхтаваліся з першых дзён вучобы, з таго моманту, калі камандзір вучэбнай роты ўпершыню падвёў іх да «жывога» танка:

— Вам трэба будзе навучыцца кіраваць гэтай шматтоннай грамадзінай не толькі па сушы, але і пад вадоў.

З той пары прайшоў ужо амаль тры месяцы. У мінулым у танкістаў-пачаткоўцаў засталіся вучэбныя класы, трэнажоры, ваджэнне па трасах танкадрома — увюголе ў кожнага з іх за плячымі больш за пяцьдзесят кіламетраў. Надшышоў момант паспрабаваць свае сілы ў пераадоленні воднай пераходкі.

Напярэдні ўсе маладыя танкісты прайшлі праз гідратэнажор, на якім адпрацавалі парадак спуску пад ваду ў ізалячоным процівазе ІП-5. На сушы прывалі таксама трэніроўку па ваджэнні танка па гіралюкампусе і ўпраўленні машынай на радыёсувязі з закрытымі прыборамі назірання. Паўтарылі правільна пераадоленне глыбокага броду і меры бяспекі.

Да пераадолення глыбокага броду старанна падрыхтавалі і танкі вучэбна-баявой групы. Напярэдні інструктары па ваджэнні пад кантролем намесніка начальніка цэнтра тэхнічнага забеспячэння па ўзбраенні, начальніка тэхнічнай часці, падпалкоўніка Яўгена САВІНА правалі апрацоўку спецыяльнай замаскай люкаў і іншых месцаў корпусу машын, дзе магчыма пападанне вады, таксама правярылі якасць сваёй работы шляхам... «замочвання».

Танкі на гадзіну запускалі ў вадаём, каб пераканалі ў надзейнасць іх герметызацыі. Акрамя таго, на выхляпныя трубы ўстанавілі клапанную каробку, якая прапуская наверх выхляпныя газы, але засцерагае рухавік ад пападання вады.

Апошні элемент падрыхтоўкі да воднага занятку — практычная трэніроўка эвакуацыйна-выратавальнай групы пад кіраўніцтвам маёра Юрыя Барысвіча. Спецыяльна стварылі няштатную сітуацыю: на сярэдзіне возера (паміж берагамі вадаёма — больш за сто метраў) «заглух» танк. Баявую машыну спатрэбілася тэрмінова эвакуіраваць. Усе падраздзяленні спрацавалі па ўводнай дакладна і зладжана. Дзякуючы ўмельным дзеянням эвакуатараў і выратавальнікаў усё прайшло без замінак. «Пышкаводны» танк у лічаныя хвіліны паспяхова выцягнулі на сушу магутныя цягачы.

А тым часам настаўнікі ў пагонах падрыхтавалі да практычнай часткі заняткаў першую групу курсантаў. На разгорнутых вучэбных месцах будучыя механікі-кіроўцы паўтарылі правільна ваджэння і меры бяспекі пры пераадоленні глыбокага броду. Асабліва ўвага звярталася на адпрацоўку дзейнасці ў экстрэ-

Пасля воднага «рандэву» ў будучага механіка-кіроўцы радавога Артура САЛАВЯЕВА выдатны настрой.

Таму, напярэдні інструктары па ваджэнні пад кантролем намесніка начальніка цэнтра тэхнічнага забеспячэння па ўзбраенні, начальніка тэхнічнай часці, падпалкоўніка Яўгена САВІНА правалі апрацоўку спецыяльнай замаскай люкаў і іншых месцаў корпусу машын, дзе магчыма пападанне вады, таксама правярылі якасць сваёй работы шляхам... «замочвання».

Танкі на гадзіну запускалі ў вадаём, каб пераканалі ў надзейнасць іх герметызацыі. Акрамя таго, на выхляпныя трубы ўстанавілі клапанную каробку, якая прапуская наверх выхляпныя газы, але засцерагае рухавік ад пападання вады.

Апошні элемент падрыхтоўкі да воднага занятку — практычная трэніроўка эвакуацыйна-выратавальнай групы пад кіраўніцтвам маёра Юрыя Барысвіча. Спецыяльна стварылі няштатную сітуацыю: на сярэдзіне возера (паміж берагамі вадаёма — больш за сто метраў) «заглух» танк. Баявую машыну спатрэбілася тэрмінова эвакуіраваць. Усе падраздзяленні спрацавалі па ўводнай дакладна і зладжана. Дзякуючы ўмельным дзеянням эвакуатараў і выратавальнікаў усё прайшло без замінак. «Пышкаводны» танк у лічаныя хвіліны паспяхова выцягнулі на сушу магутныя цягачы.

А тым часам настаўнікі ў пагонах падрыхтавалі да практычнай часткі заняткаў першую групу курсантаў. На разгорнутых вучэбных месцах будучыя механікі-кіроўцы паўтарылі правільна ваджэння і меры бяспекі пры пераадоленні глыбокага броду. Асабліва ўвага звярталася на адпрацоўку дзейнасці ў экстрэ-

мальных сітуацыях. Утаймаваць хваляванне курсантаў дапамагла спакойная і простая гутарка з начальнікам 72-га гвардзейскага аб'яднанага навуцальнага цэнтра, генерал-маёрам Валерыем ГНІЛАЗУБАМ, які прыбыў падтрымаць танкістаў-пачаткоўцаў, а заадно і прапаніраваў арганізацыю і якасць правядзення няпростага занятку.

Права першым «ступіць» ў ваду атрымаў выдатнік баявой падрыхтоўкі радавы Аляксандр Аўстрыеўскі, накіраваны на вучобу з 120-й гвардзейскай асобнай механізаванай брыгады.

Уладкаваўшыся за рычагамі кіравання, Аляксандр завучанымі рухамі ўключыў «масу» і выйшаў на сувязь з камандным пунк-

— Не хвалюйся. Машыну вядзеш нармальна...

Марудна цягнуліся хвіліны ў падводным царстве. Захаліўшыся ваджэннем, механік-кіроўца нават не адчуваў, як скрозь няшчыльна замасаную шыльну прасочвалася яму за каўнер мутная халодная вада.

Нарэшце ў трыплексе пасвятлела. Прыпаўшы да яго, Аляксандр убачыў абырсы супрацьлеглага берага. Водная роўнядзь наступілася. Дадаўшы абароты, стальная грамадзіна, ззяючы на сонцы мокрым корпусам, весела накіравалася на зыходную. Практыкаванне было выканана на «выдатна»!

Літаральна праз пару хвілін стомлены танкіст-«спершапраходзец» ужо прымаў віншаванні аслушчываўцаў, дзяліўся ўражаннямі:

— Зразумела, спачатку страшнавата крыху. Але танк мяне не падвёў, ды і я яго таксама. Павеіце на слова — гэта трэба паспрабаваць кожнаму. Такое воднае «рандэву» запомніцца на ўсё жыццё!

А да воднай гадзі ўжо падыходзіла наступная машына, якой кіраваў радавы Артур Салавей, прызваны на службу з Бешанковіцкага раёна Віцебскай вобласці.

...Два дні запар на вадароме не сціхалі магутныя матары баявых машын. Шматтонныя «жалезныя коні», падпарадкоўваючыся маладым танкістам, упэўнена пераадолявалі водны маршрут з аднаго берага на другі. Кароткія паўзы рабіліся толькі для таго, каб памянць «ездкоў». І кожны раз на сушу выкідаліся вя-

Стальная грамадзіна выходзіць на бераг.

лізныя хвалі мутнай вады і дзясцікі спахожных карасёў. Да слова, жывую рыбу паме-ран з далонь можна было лавіць рукамі. Але танкістам

Лёгкая прамысловасць: як працаваць у новых умовах

Расія стала членам Сусветнай гандлёвай арганізацыі (СГА) сёлета ў жніўні. А паколькі мы з Расіяй знаходзімся ў Адзінай эканамічнай прасторы, то гэтая падзея тычыцца і Беларусі. Эксперты папярэджаюць, што паніжэнне ставак увазных мытных пошлін можа негатыўна адбіцца на дзейнасці беларускіх і расійскіх прадпрыемстваў, прадукцыя якіх можа стаць неканкурэнтаздольнай у параўнанні, скажам, з таннымі кітайскімі таварамі. Але якія наступствы будучы ад уступлення Расіі ў СГА — трэба прасачыць для кожнай галіны і кожнага прадпрыемства пасобку. Прадстаўнікі прадпрыемстваў канцэрна «Беллеграм» сабраліся на семінар, каб абмеркаваць магчымыя пагрозы, якія ў хуткім часе могуць узнікнуць перад лёгкай прамысловасцю краіны.

— Уступленне Расіі ў СГА мае на увазе прасачыцца ў гандлёвых стасунках, таму можна прагназаваць адсутнасць у будучыні так званых «гандлёвых войнаў», як гэта было калісьці па малацы. Таму агульніны правылы гульні — гэта, напэўна, добра. Але для нас гэта новае, і мы павінны выразна адзначыць усе нашы рызыкі і разумець, як нам працаваць далей, — лічыць Людміла ЦЯГЛАВА, намеснік старшыні канцэрна «Беллеграм».

Як патлумачыў Аляксандр КУЛІНКОВІЧ, старшы саветнік дэпартаменту знешнеэканамічнай дзейнасці Міністэрства замежных спраў, ключавая частка са спектра абавязальнасцяў Расіі перад СГА, якія тычыцца Кызханага саюза Беларусі, Расіі і Казахстана, — змяненне Адзінага мытнага тарифу. Гэтыя змены будучы адбываюцца на працягу пераходнага перыяду: да 2017 года будзе паслядоўнае зніжэнне мытных пошлін па некаторых таварных пазіцыях. Аляксей РАМАНОВСкі, намеснік начальніка ўпраўлення знешнеэканамічных і інтэграцыйных праграм Міністэрства эканомікі, дадаў, што на працягу першага года увазныя стаўкі пошлін мяняцца не будучы, а далей па розных групах тавараў прадугледжаны пераходны перыяд для зніжэння — ад 1 да 7 гадоў. Напрыклад, на працягу гэтага часу пошліны на прамысловыя тавары знізяцца ў сярэднім з 9,5% да 7,3%. Разам з тым, ён мяркуе, што ў бліжэйшы час айчынным вытворцам баяцца няма чаго:

— Для беларускіх суб'ектаў гаспадарання ў перыяд да 2015 рэальнай пагрозы згубіць расійскі рынак у выніку далучэння Расіі да Сусветнай гандлёвай арганізацыі не будзе. І можна спрагназаваць, што па некаторых групах тавараў аб'ёмы беларускага экспарту ў Расію могуць нават павялічыцца — гэта тычыцца харчовых тавараў, сельгасвырабы, сельгасмашыны і абсталявання, угоднаў, шын і транспартных сродкаў, — лічыць Аляксей РАМАНОВСкі.

Разам з тым, ён дадае: у перспектыве насычэнне расійскага рынку імпартам з трохі краін, рост замежных інвестыцый і

рэнтаздольнасць выпускаемай прадукцыі.

— Асноўнае пытанне — павышэнне канкурэнтаздольнасці. Для гэтага ў першую чаргу трэба ацаніць развіццё лёгкай прамысловасці ў краінах, якія сёння з'яўляюцца прамыя канкурэнтамі. І гэта не толькі Кітай, а і краіны Сярэдняй і Паўднёва-Усходняй Азіі, а таксама Паўднёвай Амерыкі. Там лёгкай прамысловасць аб'юлена ў якасці прырытэтанай для развіцця нацыянальнай эканомікі, — кажа Марына Чакавая.

Па яе словах, сусветны рынак прадукцыі лёгкай прамысловасці развіваецца дынамічна: за апошнія 15 гадоў таварааборат павялічыўся больш чым у два разы. Аднак Беларусь не ўваходзіць у спіс вядучых вытворцаў экспартэраў прадукцыі лёгкай прамысловасці: удзельная вага такой прадукцыі ў агульным аб'ёме прамысловай вытворчасці складае ў нас 3-4%, экспарту — 2-3%.

— Дзякуючы двум указам Прэзідэнта мы зрабілі вельмі шмат па тэхнічным пераўзбраенні прадпрыемстваў. Але гэтага недастаткова для таго, каб усім застацца на плыву. Таму пакуль мы яшчэ не адчулі праблем, трэба варушыцца, — перакананая Людміла Цяглава.

Таксама ў канцэрне прапаноўюць прадпрыемствам думаць не толькі пра тое, каб вырабіць якасны прадукт і па канкурэнтаздольнай цене, але і умець яго прадаваць — замацавацца на

рах. Гэта дазволіць замацаваць сваю пазіцыю, вывучыць попит і менш залежаць ад буйных гандлёвых цэнтраў, — мяркуе Марына Чакавая.

А для пашырэння прысутнасці на замежных рынках неабходна адкрываць гандлёвыя прадстаўніцтвы і гандлёвыя дамы, праводзіць рэкламныя кампаніі, акцыі і г.д. У прыватнасці, ужо сёння «Беллеграм» стварыў 56 сумесных гандлёвых прадпрыемстваў за мяжой з удзелам беларускага капіталу, а ў цэлым тавараправодная сетка ў іншых краінах складаецца з 166 суб'ектаў. Калі сваіх сродкаў для адкрыцця крам ці прадстаўніцтваў недастаткова, то, як лічыць Марына Чакавая, можна весці перамоў з прадпрыемствамі, якія ўжо маюць свае гандлёвыя дамы, і выкарыстоўваць іх рэсурсы, наладжваючы ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва.

Тым не менш, нягледзячы на ўсе асцярогі, на саміх прадпрыемствах, відаць, не надта пакуль перажываюць з-за канкурэнцыі. Як сказаў Мікалай СТРЫЖ, генеральны дырэктар МА ААТ «Луч», паколькі мяжа з Расіяй даўно адкрыта, то да канкурэнцыі з Кітаем не прывыкаць: — Канкурэнцыя будзе не толькі з Кітаем — трэба чакаць канкурэнцыі адусюль. Па сутнасці, мы ўсе вытворцы — канкурэнты. Трэба проста ведаць сваю нішу, берачы вартасці сваёй прадукцыі і спрабаваць знайсці новае дадаваць. А канкурэнцыя ёсць і будзе.

ўнутраным і знешнім рынках. Для гэтага варта больш актыўна развіваць свае фірменныя сеткі крам:

— Як паказвае практыка краін Усходняй Еўропы, калі яны ўваходзілі ў ЕС, то ўдалося ўтрымацца тым прадпрыемствам лёгкай прамысловасці, якія мелі сваю дастаткова развітую фірмовую гандлёвую сетку. Гэта значыць, што неабходна адкрываць фірменныя крамы не толькі ў Мінску і абласных цэнтрах, а ў буйных раённых цэн-

Можа, і самі ў СГА ўступім?

У прынцыпе, калі прадпрыемствы сутыкнуцца з праблемамі канкурэнцыі, то некаторыя з іх можна будзе вырашыць — праўда, ужо на ўзроўні Адзінай эканамічнай прасторы. Напрыклад, па прапанове «Мілавіцкі» нядаўна было ініцыявана паніжэнне ставак увазных пошлін на асобныя віды матэрыялаў, якія выкарыстоўвае ў сваёй вытворчасці «Мілавіца», — гэта дазволіла

прадпрыемству знізіць сабекошт прадукцыі. Таму кіраўніцтва «Беллеграма» заклікае прадпрыемствы: калі ёсць канкрэтныя прапановы, то давайце іх у канцэрн, будзем разглядаць і выносіць на абмеркаванне адпаведных органаў АЭП.

Яшчэ адна з мер па мінімізацыі наступстваў уступлення Расіі ў СГА — гэта, як лічыць Аляксей РАМАНОВСкі, паскарэнне працэсу ўступлення Беларусі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю: — Сёння атрымліваецца, што мы бярэм абавязальнасці Расійскай Федэрацыі, але ў той жа час мы не карыстаемся тымі прэферэнцыямі і магчымаасцямі, якімі карыстаецца Расія. Абавязальнасць ёсць, а выгады ад гэтага працэсу мы пакуль не атрымалі...

Ці зможам мы ў хуткім часе ўступіць у СГА — пытанне пакуль адкрытае. Бо гэта, як лічыць Аляксандр Кулініч, залежыць больш ад палітыкі, чым ад эканомікі:

— Што тычыцца ўступлення Беларусі ў СГА, то гэта пытанне зараз, на жаль, больш не эканамічнага, а палітычнага характару. Мы ніколі не адмаўляемся ад уступлення ў СГА. Расія вытаргавала ўмовы за кошт вельмі добрага патэнцыялу — у тым ліку і дзякуючы палітычнаму рэсурсу. Насамрэч, у Расіі даволі нядрэнныя ўмовы ўступлення ў СГА ў параўнанні з іншымі краінамі. Напрыклад, Украіна ўжо стогне і не ведае, што рабіць са сваім разлічэннем уступіць у СГА, бо ў іх проста чэмпіёнскія абавязальнасці. І гэта вельмі вялікі фактар для эканомікі, наколькі я ведаю, у іх лёгкай прамысловасці вялікія праблемы, бо яны не ведаюць, як абараняцца ад імпарту...

Пра гэтым прадстаўнік Міністэрства замежных спраў спадзяецца, што расійскі бок акажа палітычную падтрымку і дапаможа Беларусі ўступіць у Сусветную гандлёвую арганізацыю, бо ўступленне Беларусі на нейкіх іншых умовах, больш альтэрнатыўных, «будзе высокай цаной менавіта для АЭП».

— Кажуць, што Казахстан у наступным годзе ўступіць у СГА. Эксперты прагназуюць, што ў выніку гэтага будзе далейшае зніжэнне сярэднезважанай стаўкі мытнага тарифу на 0,5%. Ну а калі мы ўступім і стаўкі яшчэ знізяцца, то гэтую агульную цану будучы плаціць прадпрыемствы ўсіх трох краін.

Разам з тым, ён дадаў, што лозунгам жыцця для беларускіх прадпрыемстваў павінны быць наступныя словы: «Канкуруй — або праиграеш». Бо ў Беларусі такая структура эканомікі, што мы вельмі залежым ад экспарту: у адрозненне ад Казахстана і Расіі, якія менш залежаць ад знешняга гандлю.

Павел БЕРАСЕЎ.

■ Тэма дня

ПАШПАРТ ГАТОЎНАСЦІ І... НЕДАРОБКІ

Нават пры наяўнасці пашпартаў гатоўнасці аб'ектаў жыллёвага фонду да работ у асенне-зімовы перыяд у шэрагу выпадкаў застаюцца недаробкі. Такія факты Камітэтам дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці выяўлены ў абласных цэнтрах і Слоніме. Гэта датычыцца, напрыклад, адсутнасці альбо няпоўнага шклення ў паддашавых памяшканнях і месцах агульнага карыстання, а таксама частковай адсутнасці ізаляцыі трыба-прыводу гарахага водазабеспячэння і ацяплення.

На пасяджэнні калегіі Камітэта дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці адзначалася, што ў шэрагу раёнаў з адставаннем ад задання выканаліся работы па рамонце і замене цеплавых сетак. Акрамя таго, на некаторых прадпрыемствах ЖКГ не паспяваюць за графікам пераводу кацельняў на мясцовы віды паліва. Асабліва трывожна выклікае сітуацыя з рэканструкцыяй кацельні на вуліцы Я. Коласа ў Ашмянах: увод гэтага аб'екта ў эксплуатацыю да пачатку ацяпляльнага сезона знаходзіцца пад пагрозай зрыўу. У той жа час у рабоце застаўся толькі адзін кацёл, які па сваіх тэхнічных характарыстыках не ў стане ацяпляць мікрараён.

Камітэт дзяржаўнага кантролю таксама звяртае ўвагу на тое, што пад шыльдай мадэрнізацыі кацельняў, зарадаецца, у ход ідуць непрадуманыя раішні, што прыводзіць да неэфэктывага выкарыстання бюджэтных сродкаў. Напрыклад, у Зэльве спачатку запланавалі работы на кацельні па вуліцы Шапавалава, аднак потым перадумалі. Прычына — знайшлі больш аптымальнае рашэнне, вырашышы перавесці нагрузку на іншую кацельню.

вае Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці.

Альбо як расходуюцца паліўна-энергетычныя рэсурсы, пра эканомію якіх шмат гаворыцца? Напрыклад, у першым квартале сёлётыя года звышнорматыўныя страты пры транспартаванні цэпловай энергіі дапусціліся ў 16 з 32 кацельняў ШЧучынскага прадпрыемства ЖКГ. У другім квартале «вызначылася» 10 кацельняў. У выніку страчана адпаведна 1,2 тысячы і 611 гікакалорый цяпла. Акрамя таго, за пагоддзе на 446 тысяч кВт/г перавышаны нарматыў па выкарыстанні электраэнергіі.

З аднаго боку — перарасход рэсурсаў, а з другога — праблемы з іх аплатай. Напрыклад, запасыначасць прадпрыемстваў сістэмы ЖКГ за драўнянае паліва на 13 верасня склапа на вобласці 5,3 мільярда рублёў, у тым ліку пратэрмінаваная — 4,1 мільярда рублёў. Доўг (зноў жа пратэрмінаваная) за паліўны брыкет — 1,5 мільярда рублёў.

Гэтыя і іншыя пытанні былі разгледжаны калегіяй Камітэта дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці. У прыватнасці, абласному ўпраўленню жыллёва-камунальнай гаспадаркі прапанавана строга прытрымлівацца праграмы энергазберажэння і прыняць захады па ўвядзе ў эксплуатацыю да ацяпляльнага сезона катлоў на мясцовых відках паліва. Станоўчы вопыт у гэтым кірунку на Гродзеншчыне ёсць.

Барыс ПРАКОПЧЫК

ЗАЗЫЎНЫ СТАЎБЦОЎСКІ КІРМАШ

Не толькі ў сталіцы, але і ў маленькіх гарадах людзі робяць запасы на зіму.

Досвед Цюрынгіі з першых вуснаў

У Мінску адбудзецца чарговы Дзень нямецкай эканомікі ў Беларусі. Яго правядзенне запланавана на 10 кастрычніка. Тама гэтага 6-га па ліку Дня: «Малы і сярэдні бізнэс — выклікі і магчымасці для беларускай эканомікі». З гэтай нагоды ў Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры імя Іаганеса Рау адбылася прэс-канферэнцыя.

Арганізатарамі гэтага ўжо традыцыйнага восенёскага мерапрыемства выступілі прадстаўніцтва нямецкай эканомікі ў Беларусі і Нямецка-беларускі эканамічны клуб пры падтрымцы Пасольства ФРГ у нашай краіне. Дзякуючы іх агульным намаганням гэты Дзень, магчыма, стане важным унёскам у пашырэнне беларуска-нямецкіх дзелавых стасункаў. Бо ў праграме прэзентацыі нямецкіх фірмаў сумеснае абмеркаванне праблематыкі падтрымкі з боку дзяржавы малага і сярэдняга бізнэсу ў Беларусі і Германіі. Будзе абмеркавана і дзейнасць малых і сярэдніх прадпрыемстваў з нямецкім капіталам у нашай краіне.

Чым канкрэтна яшчэ для нас можа быць карысным досвед ФРГ па тэматыцы Дня? Ды па розных пазіцыях. Вось красомаўна лічба, якая гаворыць аб многім, — 95% нямецкіх прадпрыемстваў належаць да малага і сярэдняга бізнэсу. Менавіта там вырабляецца пераважная большасць вядомых тавараў, экспарт якіх з'яўляецца асновай эканамічнай стабільнасці краіны і дабрабўты яе насельніцтва. Таксама ў нацыянальнай эканоміцы Германіі шмат сямейных прадпрыемстваў, значная колькасць якіх існуе ўжо многія дзесяцігоддзі, а немалая іх частка і не адно стагоддзе.

З іншага боку, нам карысны досвед так званых новых зямляў ФРГ, якія ўзніклі на базе акружылай ГДР. У гэтым выпадку ў Цюрынгіі, дзе шмат зроблена для ўсталявання малага і сярэдняга бізнэсу, назіраюцца значны і цікавы досвед пераходу ад планавай да рынкавай эканомікі. Аб рэфармаванні дзяржаўнай уласнасці з улікам новых унутраных і знешніх фактараў, плюсах і мінусах на шляху да рынку і многім іншым у Мінску можна будзе пачуць з першых вуснаў ад прадстаўнікоў дзелавых колаў гэтай зямлі. І досвед, вядома, пры творчым пераасэнсаванні і абалчывым выкарыстанні, можа стаць карысным для нашай нацыянальнай эканомікі. Бо агульнавядома, наколькі справа развіцця малага і сярэдняга прадпрыемальніцтва ў нашай краіне актуальная, асабліва ў рэгіёнах, невялікіх гарадах і пасёлках, дзе не халае працоўных месцаў для моладзі.

Не менш важным для нас з'яўляецца прыцягненне нямецкіх інвестыцый у эканоміку краіны. У гэтым сэнсе цікавая інфармацыя прагучала ў час прэс-канферэнцыі. Аказваецца, Нямецкі саюз прамыслова-гандлёвых палат праводзіць штогод апытанне аб дзелавым клімаце ў краінах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. Сёлета ў сакавіку такое апытанне правялі ў Беларусі сумесна прадстаўніцтва нямецкай эканомікі і Нямецка-беларускі эканамічны клуб. Было апытана 50 кампаній з замежнымі інвестыцыямі, пераважна нямецкімі. У прыватнасці, сярэд стаючых фактараў дзелавога клімату ў Беларусі былі адзначаны высокая кваліфікацыя і матываванасць супрацоўнікаў, інфраструктура і выдаткі на аплату працы, якасць акадэмічнай адукацыі, прадукцыйнасць працы работнікаў. Значыць, ёсць прывабныя ўмовы для укладвання інвестыцый.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

■ Выпрабавана на сабе

«СУСВЕТНАЯ ПРЫБОРКА» І АСАБІСТАЯ ПАЗІЦЫЯ

Глобальная экалагічная акцыя «Зробім! Сусветная прыборка», паводле звестак у інтэрнэце, штогод праводзіцца больш чым у ста краінах. Мільёны людзей, якім неабябываць лёс нашай планеты, наводзяць парадак у сваіх рэгіёнах — займаюцца ліквідэцыйні саніцыянаваных смеццевых звалак, зборам і сартаваннем адходаў. Як гэта адбываецца ў нас? Карэспандэнт «Звязды» выправіўся ў якасці валанцэра на прыборку смецця ў адзін з гродзенскіх леспаркаў.

Але спачатку даведаўся пра вопыт правядзення «Сусветнай прыборкі — 2012».

«ЭХ, «ЯБЛЫЧАК» ...»

Гродзенская прыродаахоўная служба падтрымала сусветную экалагічную акцыю не толькі заклікамі паўдзельнічаць у ёй усім ахвотным, але і ўласным прыкладам. У адзін з выхадных супрацоўнікі абласнога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Святлана Емялянчык кажа, што «адрас» побач з вышэйзгаданымі дачнымі кааператывамі выбралі невяпадкова. Было вядома, што тутэйшыя вольныя маляўнічыя месцыны ўжо не першы год церпяць ад смецця.

Удзельніца гэтага суботніка, галюны спецыяліст абласнога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Святлана Емялянчык кажа, што «адрас» побач з вышэйзгаданымі дачнымі кааператывамі выбралі невяпадкова. Было вядома, што тутэйшыя вольныя маляўнічыя месцыны ўжо не першы год церпяць ад смецця.

— Залка — не тое слова. І чым далей мы паглыбляемся ў лес, тым больш жудаснай становілася карціна здыку з прыроды. Там ужо, па сутнасці, утва-

рыўся міні-палігон бытавых адходаў: старыя тэлевізары, лоўкі, адзенне, абутак, плёнкі для цяпліц, расліннасць з агародаў, — расказвае Святлана Емялянчык.

Пра гэтым да прыродаахоўнікаў неадночы наступалі скаргі ад садаводаў, што нехта забурджвае лес. Пахвальная неабябываецца. Але хто ж забурджвае? Няўжо нейкія чужыніцы, а самі дачнікі тут ні пры чым?

Ды і куды падзявалася гэтая заклапочанасць, калі трэба было брацца за навядзенае парадку?

— Мы запрашалі іх да ўдзелу ў гэтым суботніку — аб'явы былі загадыя размешчаны на інфармацыйных дошках кааператываў, іх старшыні ведалі, што адбудзецца такая акцыя. Аднак ніхто, ніводны чалавек не пажадаў дапамагчы. Некаторыя падыдуць, паглядаць збоку, як мы працуем, і адыходзіць. Хоць дарожка да гэтага смецця вядзе непазрэдна ад іх садоўніцкага таварыства, — адзначае **начальнік аддзела дзяржаўнага кантролю за абыходжаннем з адходамі Гродзенскага абласнога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Валяціна ПУТРО.**

Вынік акцыі ў гэтым лясным месцы: пяць рэйсаў самазвала па вывазе смецця на звалку і яшчэ два рэйсы — трактара. Прычым гэта яшчэ далёка не ўсё. Паколькі ў той дзень усё сабраное адно месяца смецце вывезіць не паспелі, то спатрэбіцца транспарт яшчэ як мінімум на 4-5 рэйсаў.

Пасля гэтага суботніка, які быў праігнараваны тутэйшымі садаводамі, старшынь пяці кааператываў запрасілі ў раённую прыродаахоўную інспекцыю. Распачаты адміністрацыйны працэс. Закандаўствам прадугледжаны сур'ёзныя штрафныя санкцыі: на старшыню — у памеры ад 5 да 50 базавых велічынь, а на садоўніцкае таварыства

— да тысячы. Старшыні кааператываў паабябчалі навесці парадак. У гэтай сітуацыі нельга кагосьці, акрамя саміх сябе, папракаць. Мала толькі ўстанавіць кантэйнеры. Няма аплаты — няма і вывазу адходаў.

ДВАЦАЦЬ МЯХОЎ — ЗА ДЗВЕ ГАДЗІНЫ

Госці, якія прыязджаюць у Беларусь, часта хваляць нас за чысціню на вуліцах. Можа, у нас і сапраўды лепей, чым у іх. Але не будзем гэтым надта цешыцца, бо ўдалечыні ад цэнтральнай часткі вуліц, так бы мовіць, на прыродзе сітуацыя значна горшая. У гэтым можна пераканачацца, напэўна, усюды, у тым ліку і ў Гродне, наведваючы гарадскія леспаркі. У адзін з іх, працтаўшыся прапаўнае на сайце абласной прыродаахоўнай службы («Ахвотныя могуць прыняць удзел у прыборцы леспарку каля гарадской бальніцы № 4») і накіраваўся аўтар гэтых радкоў. Не афішулючы сваю прафесію, а проста як звычайны гараджанін.

Бяру з сабой мех для смецця, рабочыя пальчаткі і ў прызначаны час прыязджаю на месца збору ўдзельнікаў гэтай акцыі. Яе арганізатар — каардынатар Гродзенскага Орухскага цэнтра Іантара Рамановіч. Гэты цэнтр ствараецца ў горадзе над Нёманам у рамках міжнароднага праекта ЕС/ПРААН дзяля прыцягнення грамадскасці да вырашэння экалагічных праблем. Неўзабаве ён будзе афіцыйна адкрыты, але ўжо зараз наладжвае валанцёрскую дзейнасць. Вос і сёння на прыборку смецця запрошаны дзесяць юнакоў і дзяўчат з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, дарэчы, будучых хрыстаў, а тыдзень таму ў гэтым жа леспарку працавалі іншыя студэнты.

Пакуль крочым да месца, дзе трэба папрацаваць, Іантара Рамановіч дзеліць-

ца ўражаннімі ад папярэдняй акцыі:

— Прыемна было назіраць, як мяняўся настрой у моладзі. Спачатку здавалася, што яны прыйшлі калі не пад прымусам, дык толькі таму, што атрымалі вызваленне ад заняткаў. Але ўбачанае ў леспарку іх, мусяць, вельмі ўразіла, закралі за жыўе. Не ведаю, ці стануць яны зноў экалагічнымі валанцэрамі, але, мяркую, аб'ябываюць да прыроды не будучы. І гэтая асабістая пазіцыя вельмі важная, акрамя, зразумела, сабраных мяшкоў са смеццем.

Крыху паглыбляемся ў лес і спыняемся, каб падзяліцца на тры групы і распачаць прыборку. Іантара Рамановіч з задавальненнем адзначае, што ў прыбраных падчас мінулага суботніка месцах пакуль парадак. Але радавацца, безумоўна, рана, бо прайшоў толькі тыдзень. Да таго ж засмечаных участкаў у гэтым леспарку не адзіны, а дзясяткі. Не адна валанцёрская акцыя спатрэбіцца.

Іантара раздае нам пальчаткі, вялікія поліэтыленавыя мяшкі, і кожная група накіроўваецца на «паліванне» ў сваім кірунку. У адзін мяшок трэба класці бутэлькі са шкла, у другі — пластык, у трэці — іншае смецце. Крыху адыходзіць у бок ад аднаго прыбраннага месца — і ўжо трэба брацца за іншае. Праца нескладаная, а настрой... «Гэта мы, Госпадзі!» — так і прасіцца для азначэння ўбачанага «звяздоўская» рубрыка.

А НЕ СМЕЦЦЬ — ЦЯЖКА?

...Гадзіны праз дзве нашы групы сы-ходзяцца на ўскрайку ляснога масіву.

Праз дарогу відаць шматпавярхоўны, дзе, пэўна, і жывуць некаторыя з тых, за кім мы сёння прыбіралі. Падводзім вынік: неўзабаве транспартам спецаддзяленняў адсюль будзе забрана 20 мяшкоў з адходамі — бутэлькамі, пластыкавымі кубкамі і упакоўкамі ад таго, што, напэўна, служыла закускай. З адходамі нават не чалавечай жыцця дзейнасці, а хутчэй, дзікунскай.

— Адна бабуля сустраэла. Убачыўшы, што прыбіраем у лесе, яна нам падзякавала... І яшчэ пра Германію казала, дзе вельмі строга ставяцца да аховы прыроды, — распавядае адна дзяўчына.

Развітаемся. Вяртаючыся з лесу, праходжу каля дваіх «адпачывальнікаў», прыкладна равесніку нашых студэнтаў-валанцэраў. Для іх нармальна сядзець на паваленным дрэве сярэд чарговага смеццевай звалкі.

— Хлопцы, бабчыне, смецце збіраем. Няма жадання нам дапамагчы? — Не. — А жадання хаця б не смецце? — Адаку не было — толькі вочы вы-лупілі...

Барыс ПРАКОПЧЫК

ЦЯПЕР ЯНЫ — АСНОЎНЫЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Так, пасля нашай апошняй сустрэчы ў Чэрвені Алег Навіцкі і Яўген Тарэлкін накіраваліся ў камандзіроўку ў НАСА, дзе праходзілі курс падрыхтоўкі па рабоце з амерыканскім сегментам Міжнароднай касмічнай станцыі (МКС).

У паведамленнях па электроннай пошце на мае пытанні Алег Навіцкі адказаў так: «Усё ОК! Далей — цела добра, заняткі не напружваюць. Адносіны сталі яшчэ лепшымі, бо мы — пехт (наступныя)!», «Калі ёсць час, загараем і катаемся на лодцы…»

Па вяртанні ў Зорны гарадок у касманаўтаў Раскосмасу — Алега Навіцкага, Яўгена Тарэлкіна, іх дубляж Паўла Вінаградва, Аляксандра Місюркіна — працягвалася падрыхтоўка да палёту. З па-стаўленымі задачамі Алег Навіцкі і Яўген Тарэлкін справіліся паспяхова.

Пасяджэнне Галоўнай медыцынскай камісіі вы-несла вердыкт: па стане здароўя да касмічнага палёту — годныя.

Павіншаваўшы Алега з гэтай нагоды, спытала-ся: мо дахаты атрымаецца пад'ехаць? «Ды не», — адказаў мой аднакласнік. І дадаў: «Здаём эк-замены…»

…І, нарэшце, прыйшла чарга найгалоўнейшых двухдзённых іспытаў — комплексных экзамена-цыйных трэніровак (КЭТ). Для асноўнага экіпажа ў складзе Алега Навіцкага, Яўгена Тарэлкіна і Ке-віна Форда ў першы дзень яны пачаліся на трэна-жоры расійскага сегмента МКС. Тут яны працавалі ў форме, без скафандраў. Камандзір Алег Навіцкі далажыў экзаменацыйнай камісіі аб гатоўнасці экіпажа да КЭТ. І пачаліся няштатныя сітуацыі, калі трэба ўсё ўключыць, а то і прадбачыць, адчуць, далажыць на Зямлю, ліквідаваць, узнавіць… А гэта — адказ перадачы, парушэнне работы электрамагнітнага клапана на адкрыццё ў сістэме кіслароднага забеспячэння «Электрон», падман-нае спрацоўванне датчыка сістэмы пажаразна-ходжання ў службовым модулі, збой у сістэме асенізацыйна-санітарнага прыстасавання. Плюс — пажар за медыцынскай шафай. Яго ліквідава-лі, а затым аднавілі атмасферу на станцыі. Тым часам дублюючы экіпаж у складзе Паўла Вінагра-дава, Аляксандра Місюркіна і Крыстафера Кэсідзі здаваў экзамены на трэнажоры «Саюз». Вядома, і самі касманаўты, і іх сем'і, родзічы, знаёмыя з

нецярплівасцю чакалі вынікаў. І яны пераўзышлі самую смелую чаканні! Абодва экіпажы атрымалі «выдатна»!

На другі дзень яны памяняліся месцамі. Ця-пер асноўны экіпаж у скафандрах накіраваўся на трэнажор «Саюз ТМА-М». Толькі спачатку вы-цягнулі білеты, далажылі аб гатоўнасці, адказалі на пытанні журналістаў. А затым — напружана праца па вырашэнні няштатных сітуацый. Іх штуч-на стварылі шэсць. Гэта — неаддзяленне трэцяй ступені ракеты-носьбіта ад транспартнага піла-танавага карабля, адсутнасць пэўных параметраў па саставе атмасферы на караблі, невыключэнне аднаго з камплектаў апаратуры сістэмы «КУРС» на этапе збліжэння і адмова другога камплекта на адлегласці 5 км карабля ад станцыі, непра-цаздольнасць клапана скідвання ціску бытавога адсека пры кантролі герметызацыі люка спецыяль-нага апарата, негерметычнасць сістэмы падачы паліва рухальнай устаноўкі карабля, адмова аўта-матычнай сістэмы спуску ў момант уваходжання ў атмасферу…

Ну якія могуць быць адчуванні ў чалавека, які здаў экзамен на годнасць да касмічнага палёту?! Вядома, радасць!

«Прывітанне, выдатнік! — пішу Алегу. — Він-шую! Супер! Вельмі рада за цябе асабіста і за ўвесь экіпаж!» Прашу падзяліцца ўражаннямі і, атрымаўшы адказ, заўважаю, што эмоцыі майго аднакласніка проста перапаўняюць: «Прывітан-не! Ну якія могуць быць адчуванні ў чалавека, які здаў экзамен на годнасць да касмічнага палёту?! Вядома, радасць! Знікла ўнутранае напружанне. Да 20-21-га мы падышлі, як сіцунята спружына. А далучылі толькі ў суботу вечарам! Далей у нас прафілактычны адпачынак з сем'ямі ў санаторыі (у Падмаскоўі) 5 дзён, а 9 кастрычніка — на Бай-канур!»

Але да пачатку п'ядзённага адпачынку адбыўся яшчэ шэраг падзей, вартых увагі. Першая — гэта пасаджэнне Міжведамаснай камісіі, якая падвала вынікі гатоўнасці да касмічнага палёту асноўна-га і дублюючага экіпажаў. Выснова — экіпажы МКС-33/34 да касмічнага палёту гатовы і рэка-мендаваны да пачатку падрыхтоўкі на касмадроме Байканур.

Далей адбылася прэс-канферэнцыя для журна-лістаў. Таксама знаёмае па дубляванні дзейства для Алега Навіцкага і яго экіпажа. Толькі зараз ім, энду-такі, удзялялася асноўная ўвага… Вось некалькі пытанняў і адказаў на іх Алега Навіцкага (Ся стэнэграма прэс-канферэнцыі, змешчаная на сайце Цэнтра падрыхтоўкі касманаўтаў):

Алена Зубцова, ІТАР-ТАСС: Перш за ўсё хачу павіншаваць экіпажы з выдатнай здачай іспытаў!…Што з асабістых рэчаў вы возьмеце з сабой у палёт?

Алег Навіцкі: Асабістыя рэчы таму і называ-юцца асабістымі. Вазьму менавіта тое, што мне вельмі дарагое, што хацелася б мець перад вачыма падчас усёго палёту: фотаздымкі блізкіх, лісты ад сваіх родных, таварышў і калег. Гэта самае каш-тоўнае для мяне.

Аляксандр Кавалёў, РІА Навіны: З даўняга часу касманаўты з космасу вядуць інтэрнэт-блогі. Ці хацелі б вы рабіць падобнае?

Алег Навіцкі: Так, мы б хацелі гэта рабіць, каб сапраўды паказаць людзям, у якіх няма магчымасці ўбачыць, нашу планету з космасу, раскажаць пра якуюсьці частку задач, якія выконваюць касманаў-ты, для таго, каб жыццё на Зямлі стала чысцей і лепей. Мы пастараемся зрабіць усё магчымае і пачаць весці свой блог.

Кацярына Беллаглазава, часопіс «Расійскі космас»: Пытанне да ўсіх членаў экіпажа. Раска-жыце, калі ласка, пра вашы п'яцёркі прафесіі. Чаму вы вырашылі памяняць іх і стаць касманаў-тамі?

Алег Навіцкі: Крыху не згодны з пастаноўкай пытання. Касманаўтыка — гэта пік лётнай кар'еры. Калі я быў лётчыкам, дык дасягнуў пэўнага ўзроў-ню і паспрабаваў перайсці на іншы, больш высокі, і выканаць касмічны палёт.

Таццяна Пчолкіна, тэлеканал «Падмас-коўе»: Пытанне да расійскіх членаў асноўнага

экіпажа Алега Навіцкага і Яўгена Тарэлкіна: для вас гэты палёт будзе ўпершыню, чаго вы чака-еце ад яго?

Алег Навіцкі: Добрае пытанне. У першую чар-гу, я хачу атрымаць тыя захапляльныя адчуванні ў момант, калі адбудзецца скіданне галаўнога аб'ядкальніка, і я пры першай магчымасці пасля выканання ўсіх манеўраў змагу паглядзець на Зям-лю з вышынні вывадзнення карабля. Таму што гэта ўявіць сабе немагчыма, і ні ў якім сне табе гэта не прысніцца! Думаю, гэта будзе першыя і самыя вострыя мае адчуванні.

І пачаліся няштатныя сітуацыі, калі трэба ўсё ўбачыць, а то і прадбачыць, адчуць, далажыць на Зямлю, ліквідаваць, узнавіць…

Алена Зубцова: Пытанне да ўсіх членаў экіпажа: як плануеце праводзіць вольны час на арбіце?

Алег Навіцкі: Вольны час я планую прывесваць стаўскам з роднымі і блізкімі, сябрамі. Паспра-бую зрабіць фотаздымкі тых месцаў, у якіх жы-вуць мае сябры і саслужыўцы, парадую іх гэтымі работамі…

Пасля прэс-канферэнцыі члены асноўнага і дублюючага экіпажаў наведалі музей Цэнтра падрыхтоўкі касманаўтаў. У другі раз (першы — падчас дублявання) Алег Навіцкі і яго каманда пакінулі аўтографы ў спецыяльнай памятнай кнізе, якая захоўваецца ў дакладна ўзроўненым кабінце-це Юрыя Гагарына. Затым экіпажы накіраваліся на Красную плошчу, каб ушанаваць памяць С.Ка-ралёва і касманаўтаў, пахаваных у крамлёўскай сцяне.

Застаецца дадаць, што старт асноўнага экіпажа МКС-33/34 запланаваны на 23 кастрычніка. Чака-ем, перажываем…

Святлана АДАМОВІЧ

ДА КАНЦА ГОДА ЗАВЕРШЫЦЦА БУДАЎНІЦТВА ГАНДЛЁВАЙ ПЛЯЦОЎКІ ДЛЯ ПЕРАНОСУ ЧЭРВЕНСКАГА РЫНКУ

— **Будаўніцтва гандлёвай пляцоўкі для пе-раносу Чэрвенскага рынку завершыцца да канца гэтага года, — адзначыў старшыня Мінгарвыканкама Мікалай ЛАДУЦЬКА.**

— Забудоўшчыкам і ініцыятарам будаўніцтва выступіла ТАА «Наміга Экспарт Буд». Канструкцыя рынку на 700 гандлёвых месцаў ужо вымалёўваец-ца, і да канца года будаўніцтва аб'екта плануецца завершыць. Пасля гэтага будзе магчымы пераезд, — адзначыў М. Ладуцка. Ён таксама падкрэсліў, што рынак, які размясціцца на ўездзе ў жылы раён Лощыца, захавае старую назву.

Гаворачы пра існуючыя сталічныя рынкі, якія сёнь-ня не адпавядаюць сучасным патрабаванням, М. Ладуцка адзначыў, што плануецца іх мадэрні-зацыя. У прыватнасці, разглядаецца магчымасць

палаяшэння ўмоў гандлю на рынку ў Ждановічах. Таксама мае патрэбу ў рэканструкцыі рынак у Чы-жоўцы.

— Мы плануем прапанаваць гэты рынак ін-вестарам для рэканструкцыі ў канцы гэтага або ў пачатку наступнага года, — сказаў старшыня Мінгарвыканкама.

Яшчэ адзін старэйшы аб'ект рыначнага гандлю — рынак у Курасоўшчыне. Тут плануецца правесці работы па добраўпарадкаванні тэрыторыі за кошт сродкаў, сабраных уладальнікамі і арандатарамі гандлёвых месцаў. Але ў перспектыве для гэтага рынку таксама плануецца знайсці інвестара, які будзе гатовы рэканструяваць аб'ект, захаваўшы пры гэтым яго функцыі.

«Мінск-Навіны».

П'ЯНАГА КІРОЎЦУ СПЫНІЛІ ТОЛЬКІ СТРЭЛЫ

Каля 0.40 ночы вадзіцель аўтамашыны «Фіят Марэа» не справіўся з кіраваннем, у выніку чаго на АЗС «Лукойл», што раз-мешчана на праспекце Дзяржынскага, яго іншамарка сутыкнулася з аўтапрычэпам, які стаў. Калі на месца здарэння прыбыў нарад ДАІ Маскоўскага РУУС, аўтамашы-на накіроўвалася на выезд…

Супрацоўнік ДАІ вышаў з патрульнага аў-тамабіля і падаў сігнал спыніцца, аднак кіроўца праігнараваў гэтае патрабаванне і працягнуў рух. Нарад пачаў пераследаванне.

Паводле інфармацыі ГУУС Мінгарвыканкама, падчас пагоні на 4-м кіламетры МКАД «Фіят» двойчы сутыкаўся са службовым аўтамабілем ДАІ. З-за таго, што ён ствараў рэальную пагро-

зу жыццю і здароўю грамадзян, для спынен-ня транспартнага сродку міліцыянеры прынялі рашэнне выкарыстаць табельную зброю. Былі зроблены два паперадальныя стрэлы ўверх і тры — па колах. Былі пашкоджаны пярэдняе і задняе левыя колы, і аўтамабіль спыніўся. За рулём «Фіята» аказаўся мужчына 1991 года нараджэння, які ўвогуле не меў вадзіцельскіх правоў. У машыне таксама быў пасажыр — равеснік кіроўцы. Абодва былі нападлітку. Які патлумачылі затрыманьня, яны выпівалі ў ёсцы Прылуці Мінскага раёна. Калі спіртное закон-чылася, паехалі па «дабайку». У адносінах да кіроўцы складзена шэсць адміністрацыйных пратаколаў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

■ На свае вочы

Вусатыя карпы і бульба «па акцыі»

Карэспандэнт «Звязды» наведла восеньскі кірмаш у адным з мікрараёнаў сталіцы

У Фрунзенскім раёне лішні ўраджай на продаж прывозяць да Лядовага палаца. Адразу пасля выхаду з метро заўважаеш натоўп, які цягнуцца ад невялікага ўзвышша, на якім палац будаваны, аж да падземнага перахода і бліжэйшага аўтобусага прыпынку.

«Цвярдзіно» таннай бульбы і свежай восеньскай садавіны грабурць штурмам. Без сумак ніхто туды не ідзе, з пустымі рукамі амаль ніхто не вярта-ецца. Заданне рэдакцыі — па-глядзець, чым запасаюцца га-раджане…

…Не спатрэбілася шмат часу, каб зразумець, што самы маса-вы прадукт на гэтым кірмашы — сапраўды бульба, што не было нечаканасцю. Вялізныя машы-ны з-пад Дзяржынска, Стоўб-цаў, Лагойска, Нясвіжа; якога заўгодна памеру клубні. Можаш і рукамі амаль ніхто не вярта-ецца. Заданне рэдакцыі — па-глядзець, чым запасаюцца га-раджане…

— «Ласунак» за кілаграм каштуе 1,3 тысячы, яго бясплат-на завязем. А вась за гэтую да-стаўка платная. Колькі? Ну, які дамовіўся. У залежнасці ад таго, дзе жыўце.

— А чым «Ласунак» такі ад-метны, што яго бясплатна гатовы прывезці? Нешта незразумела тут.

— Тады вазьміце з платнай дастаўкай, — адказвае гандляр і пераключаецца на больш зга-ворлівага пакупніка.

Увогуле, бульба на гэтым кірмашы каштуе пераважна 1,1—1,2 тысячы рублёў. Такія лічбы ў асноўным ставяць гаспа-дары, якія прывезлі лішні асабі-стага ўраджак. Бо нічым не гор-шая на выгляд бульба ад аднаго з агракамбінатаў прадавалася па 970 рублёў за кілаграм. Зага-ворваю з хлопцам, што грэецца гарбатай з тэрмаса, стоячы каля

адчыненага «буса», нагнужанага аранжавымі сеткамі:

— Што, змерзлі? Добра хоць бульба прадаецца?

Аказаецца, у мінулыя выхад-ныя Максім разам з бацькам рас-прадаў і падаў прывезеную бульбу коштам 1,1 тысячы рублёў яшчэ да абеду.

— Цяпер спакойней. Думаю, можа, і павязем яшчэ дадому пару сетак. Ці танней аддадзім. Вам не патрэбна, дарчы?

…Цяпер вярта пацкавіцца, што яшчэ прапаноўваюць купіць. Так, перцы. Тыя, што выслелі ў беларускім грунце, не вельмі па-добныя на адборны замежныя. У вялікіх мяхах, куды іх фасу-юць, трапляюцца зеленаватыя. Такія каштуюць 5,2 тысячы за кілаграм. Прыгожыя беларускія перцы на кірмашы ўсё ж паба-чыць удалося. Іх кошт розны, але самы высокі быў — 6 тысяч за кілаграм.

Каля латкоў з памідорамі і агуркамі мяне ледзь не збіў цяг-нічок, на якім каталі дзятцы. Ез-дзіла гэтая машына акурат па гандлёвых радах, пастанаяна сіг-нальчыка. Падзіўліўшы маштабам кірмашовага сэрвісу (малых жа патрэбна нечым заняць, пакуль бацькі выбіраюць, хто ж будзе спрачацца), вярнулася да цен. Позная агуркі можна пакашта-ваць за 10 тысяч рублёў за кіла-грам, цана на памідоры — ад 6,5 да 7 тысяч рублёў. Калі захочаць дакрышыць у салату яшчэ і ка-петы, рытуіце 2,3-2,4 тысячы рублёў. І апошні штрых — ця-буль, якая каштуе 4 тысячы за кіло.

Вельмі бюджэтнымі прадук-тамі падаліся гарбуз і кабачкі. У іх аднолькавы кошт — 2,5 руб-лёў за кілаграм. Жанчына, што кірмашына выходзіла з кірмашу з пакетам чырвоных ягад. Але ж ні таго, ні другога, на жаль, не было. З грыбоў — толькі шам-

пінёны па 22 тысячы ад аднаго са сталічных гандлёвых прад-прыемстваў, а журавін увогуле не было. Магчыма, раскупілі, па-куль дабралася.

На кірмашы прадавалі і ры-бу. Добра вядомыя ўсім карпы і караскі — па 31 тысячы рублёў і па 15,5 тысячы адваедна. А белы амур — вялізныя рыбіны, што ледзь змяшчаліся ў ваннач-цы, — 29 тысяч за кіло.

Запамінаю цэны і краем вуха чую размову.

— Мне карпа, калі ласка. Ага, такі. Аднаго хопіць. Пачакайце, а што гэта за вусы ў яго?

— Жанчына, якія вусы? Дзе?

Ой, ну гэта не вусы, патрэбна так.

— А-а. А, можа, гэта не карп у вас? Не, не буду браць.

— О-о-й, ну хто там наступ-ны?

…Цяпер пра салодкае. Мёд каля Лядовага палаца прадавалі па 110 тысяч за літр. Любыя га-тункі, магчымаць пакаштаваць. Можна паспадывацца на удачу і заплациць крыху танней. Напрык-лад, мне удалося знайсці мёд па 90 тысяч за літр. Жанчына пры-ехала з хутара пад Лідай, разам з мужам прывезла на продаж бульбу, а мёд — проста чатыры лішнія слоікі са свайго пчальніка ў пятнаццяць вулляў.

— Мы столькі не з'ядзім самі, вась і вырашылі заадно з буль-бай прадаць. Але так толькі сё-лета, звычайна мёд на кірмашы не возім…

…Як вядома, пераможца вяр-таецца з бою з трафэямі, і гара-джане ў «змаганні» за танней-шы кілаграм зімовых запасяў сапраўды пачынаюць чымсьці нагадаць ваяроў. Нават праз некалькі гадзін пасля абеду наро-ду на кірмашы менш не стала, а «трафэй», пагнужаны ў машыны ці на двухкольных каляскі, які ма-га хутчэй развозіцца па кватэрах: трэба было паспець «акапацца» са сваімі мяхамі ў агульным ка-лідоры раней, чым гэта зробіць сусед.

Ганна ГАРУСОВІЧ

Найменаванне банка: ЗАО «МТБанк», г. Мінск					
БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 октября 2012 г.					
ЗАО «МТБанк», г. Мінск					
(в миллионах белорусских рублей)					
№ п/п	Наименование статьи	Символ	П/т пояс- записки	2012 г.	2011 г.
1	2	3	4	5	6
1	АКТИВЫ				
2	Денежные средства	1101		169 466,7	98 293,1
3	Драгоценные металлы и драгоценные камни	1102		0,0	0,0
4	Средства в Национальном банке	1103		364 467,9	313 868,4
5	Средства в банках	1104		62 684,1	142 707,5
6	Ценные бумаги	1105		115 790,9	67 740,9
7	Кредиты клиентам	1106		1 784 241,2	748 260,0
8	Производные финансовые активы	1107		0,0	0,0
9	Долгосрочные финансовые вложения	1108		243,9	0,0
10	Основные средства и нематериальные активы	1109		49 749,4	17 025,0
11	Имущество, предназначенное для продажи	1110		8,7	8,7
12	Прочие активы	1111		61 598,8	26 717,9
13	ИТОГО активы	11		2 608 251,6	1 414 621,5
14	ОБЯЗАТЕЛЬСТВА				
15	Средства Национального банка	1201		33 668,1	80 464,9
16	Средства банков	1202		385 790,4	181 616,3
17	Средства клиентов	1203		1 759 121,6	952 583,8
18	Ценные бумаги, выпущенные банком	1204		110 530,4	40 163,7
19	Производные финансовые обязательства	1205		0,0	0,0
20	Прочие обязательства	1206		25 096,9	18 853,4
21	ВСЕГО обязательств	120		2 314 207,4	1 273 682,1
22	КАПИТАЛ				
23	Уставный фонд	1211		121 857,5	65 116,5
24	Эмиссионный доход	1212		0,0	0,0
25	Резервный фонд	1213		12 532,6	12 532,6
26	Фонд переоценки статей баланса	1214		18 796,7	4 853,3
27	Накопленная прибыль	1215		140 857,4	58 437,0
28	Всего капитал	121		294 044,2	140 939,4
29	ИТОГО обязательства и капитал	12		2 608 251,6	1 414 621,5

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛИ И УБЫТКАХ за 3 квартал 2012 года

ЗАО «МТБанк», г. Мінск					
(в миллионах белорусских рублей)					
№ п/п	Наименование статьи	Символ	П/т пояс- записки	2012 г.	2011 г.
1	2	3	4	5	6
1	Процентные доходы	2011		215 149,5	86 631,9
2	Процентные расходы	2012		143 304,4	47 534,1
3	Чистые процентные доходы	201		71 845,1	39 097,8
4	Комиссионные доходы	2021		163 568,7	70 073,6
5	Комиссионные расходы	2022		11 973,1	14 431,4
6	Чистые комиссионные доходы	202		151 595,6	55 642,2
7	Чистый доход по операциям с драгоценными металлами и драгоценными камнями	203		0,0	0,0
8	Чистый доход по операциям с ценными бумагами	204		1 284,9	-692,1
9	Чистый доход по операциям с иностранной валю				

■ **Інфарм-укол**

ЗДАРОВЫ СОН — РАТАВАННЕ ДЛЯ ПСІХІКІ

Чалавек, у якога парушаны сон, не проста губляе працаздольнасць і жыццёвы тонус — яго смела можна назваць абсалютна няшчасным, не здольным атрымліваць задавальненне ад жыцця. А ўсё таму, што сон — жыццёвая неабходнасць, самая што ні на ёсць крыніца жыццёвых сіл і задавальнення. Толькі ў гэтым фізіялагічным стане ствараюцца найлепшыя ўмовы для аднаўлення перш за ўсё цэнтральнай нервовай сістэмы.

Індывідуальная і праграмаваная спадчынасцю. З узростам, па меры сталення, патрэба ў сне змяняецца. Калі народжаны павінен спаць 20 і больш гадзін у суткі, 18-20-гадовы — 10 гадзін, 30-40-гадовы — 7-8 гадзін, то 60-70-гадовы — 6 гадзін. **Важна не тое, колькі гадзін чалавек правядзе ў сне, а тое, як ён адчувае сябе пасля гэтага, наколькі глыбока і паўнаартасна адпачыў.** На глыбіню і працягласць сну здаровага чалавека ўплываюць:

- ✓ спадчынасць
- ✓ ежа (у тым ліку час прыёму і колькасць)
- ✓ стан фізічнага здароўя
- ✓ эмацыянальны стан
- ✓ тэмпература і свежасць паветра ў месцы адпачынку
- ✓ аслабіласці ложка (нават накіраванасць галавы адносна частак свету)
- ✓ паўсудзённыя стрэсы і канфлікты.

 У 3 месяцы каля 70 працэнтаў дзяцей спаць усю ноч, у год — каля 90 працэнтаў. У 2-3 гады многія цяжка пакладзі спаць, іншыя працянаюцца па некалькі разоў за ноч — інакш кажучы, узнікаюць парушэнні сну. Паводле слоў **валеолага**

23-й гарадской дзіцячай паліклінікі г. Мінска Алены ГАРНІЦКАЙ, прычынамі гэтага могуць быць:

- аслабіласці тэмпературы (індывідуальныя заканамернасці працэсу засынаання, абуджэння, глыбіні і працягласці сну)
- паталогія цяжарнасці і родаў, паражэнне нервовай сістэмы ў дзіцяці
- патрэба ў кантакце з бацькамі
- некаторыя тэлепраграмы
- сямейныя канфлікты
- моцны сполах
- боязь адзіноцтва
- адсутнасць эмацыянальнай прывязанасці паміж маці і дзіцем
- саматычныя захворванні (глсты, рахіт, дысбактэрыёз, бранхіт).

Самнабулізм, або хаджэнне ў сне. У большасці выпадкаў гэта спыняецца да 15 гадоў. Аднак у некаторых працягваецца і ў дарослым жыцці. Прычынай можа быць няспеласць цэнтральнай нервовай сістэмы. Прыступы самнабулізму пачашчаюцца пры стрэсе. Бацькі павінны заставацца з дзіцем, пакуль прыступ не спыніцца, і затым давесці дзіця да ложка (будзіць неабавязкова).

ЯК ПЛЯЦЫЦЬ? **Рэкамендуецца** псіхатэрапія, рэфлексатэрапія, аўтатрэнінг, рэжым дня (за сынаць і абуджэнне трэба ў адзін і той жа час), загартоўванне, заспакаляльныя сродкі і антыдэпрэсанты. Дзіця не павіна засынаць пры ўключаным тэлевізары, радыё. Магчымае купанне і матуліны масаж. Працяглы дзеенны сон не абавязковы, інакш начны сон будзе суправаджацца абуджэннем. Калі маці падчас абуджэння бярэ дзіця на рукі або ў свой ложак, то наўрад ці надалей дзіця будзе спаць усю ноч. Закалыхваць у такім выпадку трэба на адлегласці, ласкавым голасам, пад п'яшчотную мелодыю.

У паловы дзіцяці з парушэннем сну да 8 гадоў сон нармалізуецца. Да заканчэння падлеткавага ўзросту праблема знікае амаль ва ўсіх.

Святлана БАРЫСЕНКА

■ **Здарэнні**

ПЕРСАНАЛ ХУТКАЙ ДАПАМОГІ ШПІТАЛІЗАВАНЫ ПАСЛЯ СУТЫКНЕННЯ З АУТОБУСАМ

Трох супрацоўнікаў хуткай дапамогі, уключаючы вадзіцеля, даставілі ў Гарадскую клінічную бальніцу хуткай дапамогі Мінска. Аб гэтым паведамліла ва ўстаноўе аховы здароўя.

Паводле пярэдняга звестак, стан пацярпелых у ДТЗ цяжкі або блізкі да цяжкага. Цяпер яны знаходзяцца ў траўматалагічным аддзяленні. У аўтобусе на момант аварыі знаходзіліся толькі вадзіцель. Нейкіх сур'ёзных траўмаў ён не атрымаў. Як паведамлялася, аўтобус МАЗ хакейнага клуба «Юнацтва-Мінск» сутыкнуўся ўчора раніцай з карэтай хуткай дапамогі ў цэнтры Мінска — на скрыжаванні праспекта Незалежнасці і вуліцы Сурганава. Спецыялістам трэба будзе высветліць прычыну аварыі. З-за аварыі быў часова ускладнены рух аўта транспарту ў раёне Акадэміі навуц.

БЕЛТА.

ВЫБУХ У ДОМЕ

У гарадскім пасёлку Варашаева Пастаўскага раёна ў доме, дзе пражывае шматдзетная сям'я, разарваўся аццяпляльны кацёл.

Паводле інфармацыі МНС, гэта адбылося вечарам. Пасля прыбыцця да месца выкліку было ўстаноўлена, што адбыўся разрыв вадзяной «кашулі» аццяпляльнага самаробнага катла на цвёрдым паліве ў кацельні, злучанай з кухняй дзвярным праёмам. У доме пражываюць муж і жонка, якія выхоўваюць пяць дзяцей. На момант здарэння гаспадары знаходзіліся дома. У выніку разрыву катла пацярпела 33-гадовая гаспадыня, якая млыла бялізну ў кухні. Жанчына з апёкамі парай руц і твару была шпіталізавана ў Пастаўскую цэнтральную раённую бальніцу. Меркаваная прычына выбуху — недаходжэнне вадзіцеля ў аццяпляльнай сістэме. Дом для далейшага пражывання прыдатны.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

■ **Шанцаванне**

КАМУ ЎСМІХАЕЦЦА ФАРТУНА?

Лёс кожнаму з нас увесь час дае шанец змяніць нешта ў сваім жыцці. І, як вынік, адзін змяняе месца працы, другі пераязджае жыць у іншы горад альбо нават краіну, а нехта проста купляе шчаслівы білет. Як варыянт — латарэйны білет, а там ужо фартуна сама выбірае сваіх шчасліўчыкаў.

У свой час сярод іх апынуліся Дзіна Кузьміна, Віктар Бубенка і Аляксей Занямонец. Гэтыя людзі не з тых, хто прышоў сваю ўдачу, а, наадварот, лічаць, што калі падзяліцца нечым, то яно вернецца да цябе, і шанцаванне — не вышчалежанне.

Аляксей Занямонец з Салігорска марыў пра ўласны аўтамабіль. Жаданне спраўдзілася б рана ці позна, ды, мабыць, жыццё вырашыла паскорыць гэту падзею, і хлопец набыў імгненную латарэю. Ну, ведаецца, такі білетік, дзе трэба сцерці ў трох месцах і паглядзець на надліс ў кожным з іх. Ён так і зрабіў. Цяпер Аляксей — уладальнік аўта «Шкода Рустамер».

— Я сачу за статыстыкай, якая сведчыць, што ў Гомельскай вобласці выйграюць. Вось і набыў там білет, — расказвае Аляксей. — Калі раней мне не ўдавалася нічога выйграць, то я не засмучаўся, бо лічу, што мой галоўны прыз ад лёсу — гэта каханне. А тут пашанцавала — яшчэ і аўтамабіль выйграў. Усёй сям'ёй цяпер будзем падарожнічаць.

Некаторыя прытрымліваюцца думкі, што нічога не здараецца без прычыны, іншыя ж, наадварот, усё спісваюць менавіта на выпадак. Дзіна Кузьміна з Гомеля таксама лічыць свой выйгрыш збегам абставін. Дзяўчына не мае сакрэтаў, якія паспрыялі яе поспеху, але прызнаецца, што раней усё ж такі, выбіраючы білеты, шукала нумары са шчаслівымі лічбамі, а цяпер часам цягне левы латэрэйны білет.

— Латарэйныя білеты мы куплялі, але выйгрышы вялікіх не было. Так, па дробязі, а вось цяпер пашчасціла, — дзеліцца Дзіна. — Выцягнула шчаслівы нумар. На выйгрыш тады аплаціла навучанне. І зараз працягваю гуляць, нават некаторыя сябры і знаёмыя цяпер купляюць латарэйныя білеты.

А вось Віктар Бубенка атрымаў свой грашовы прыз у 10 мільёнаў рублёў на спецыяльным розыгрышы па білетах, якія не выйгралі. У «Ваша лато» ён гуляе ўжо на працягу дзесяці гадоў, амаль

ніводнага тыражу не прапусціў. Мужчына ўспамінае, як аднойчы купіў латарэйны білет у падземным пераходзе і выйграў 250 рублёў, што было па тым часе немалы грошы. Сакрэт свайго поспеху гульні Віктар тлумачыць проста.

— Люблю купляць білеты з вітрыны. Іду я да аўтобуснага прыпынку і бачу латарэйку. Я ёй не купляю, а праз дзень вяртаюся. І калі той білет усё яшчэ на месцы, то ён чакае мяне — я яго набываю. Па грашах гэта не накладна, а мне — задавальненне і радасць.

Свае білеты мужчына не выкідае, а зберагае як памяць — пра розныя часы, з імі звязаныя, бо ў яго сям'і гулялі здаўна.

Гісторыя такога кшталту шмат. Некаторыя з іх успомніў і Сяргей Бугаеў, вядучы праграмы «Ваша лато». Адна — пра тое, што калі вам усміхнулася фартуна, дык варта быць гатовым да таго, што ў кагосьці гэта выкліка адваротныя пачуцці. Неяк жанчына выйграла грашовы прыз у 700 мільёнаў рублёў. Па традыцыі здымачная група прыехала да пераможцы, каб зрабіць сюжэт. А тая адмовілася і патлумачыла гэта тым, што людзі, даведаўшыся пра яе выйгрыш, пачалі звяртацца да яе з просьбай пазычыць грошы, і калі ім адмовілі, то пагражалі падлапіць дом. Невядома я кінула лёс герані, але сам факт паляхае. Выйгрыш з прысмакам зайдрасты...

А аптымістычная гісторыя, напрыклад, здарылася з людзьмі, якія завіталі ў Беларусь з Санкт-Пецярбурга. Прыехалі ў гасці і недзе ў краме на рэшту ім далі латарэйны білет. Потым ён аказаўся прызавым — выйгралі аўтамабіль.

Як бачым, ніколі не ведаеш, дзе за хоча зрабіць прыпынак шчасце. Можна яго чакаць, можна за ім красціся незаўважна, але галоўнае, каб ваша жаданне сустрэчы было ўзаемным. А для гэтага не забудзьце купіць латарэйку, згуляць з лёсам, хто ведае — раптам сёння ваш дзень?..

Алена ДРАПКО

Даты Падзеі Людзі

1596 год — на Брэсцкім царкоўным саборы была абвешчана Брэсцкая унія, акт аб арганізацыйным аб'яднанні на тэрыторыі Рэчы Паспалітай праваслаўнай царквы з каталіцкай. Зацверджана каралём Жыгімонтам III Вазай. Праваслаўная царква, захаваўшы сваю іерархію, падпарадкавалася Папу Рымскаму, прыняла каталіцкую дагматыку і ператварылася ў грэка-каталіцкую царкву. З другога боку — яна заховала ўсе праваслаўныя абрады, набажэнствы і пропаведзі на царкоўна-славянскай і беларускай мовах. Галоўнай прычынай заключэння уніі было імкненне да кансалідацыі царкоўных і свецік феадалаў ВКЛ і Польшчы пасля Люблінскай уніі 1569 года. Непасрэдным ініцыятары Брэсцкай уніі — епіскапы ўладзімірскі і брэсцкі І. Пацей і лужыцкі і астрожскі К. Цярлецкі, якія наведлі ў 1595-1596 гг. Рым і падтрымлівалі з папам Кліментам VIII тэкст уніі. Яе падтрымлівала большасць іерархаў, у тым ліку мітрапаліт кіеўскі М. Рагоза. Частка духавенства не прыняла Брэсцкай уніі, і праваслаўная царква ў Рэчы Паспалітай фактычна заховала самастойнасць разам з уніяцкай царквой. Брэсцкая унія была скасавана ў Расійскай імперыі Палацім царкоўным саборам у 1839 годзе.

1796 год — нарадзіўся Сяргей Мураўёў-Апостал. Удзельнік вайны 1812 года і залатых паходаў 1813-1814 гг., узнагароджаны зямельнай шпагай за адвагу. Дзекабрыст, пакараны смерцю ў ліку пяці кіраўнікоў паўстання. Паводле слоў Льва Талстога, «адзін з найлепшых людзей таго ды і ўсякага часу». «Для чаго Бог стварыў чалавека? — задаваў пытанне Мураўёў-Апостал і сам жа адказаў: — Для таго, каб ён у Яго верыў, быў вольны і шчаслівы. — Чаму ж рускі народ і руская воіны няшчасныя? — Таму што цары выкралі ў іх свабоду». Па адной версіі, яго апошнімі словамі перад пакараннем смерцю былі наступныя: «Праклятая зямля, дзе не умеюць ні скласці змовы, ні судзіць, ні вешаць».

1932 год — нарадзіўся (вёска Грычына Дзяржынскага раёна) Іван Каленскі, беларускі паэт. Працаваў у рэдакцыі газеты «Чырвоная змена», на Беларускам радыё, у рэдакцыі часопіса «Маладосць», у выдавецтве «Мастацкая літаратура». Першыя вершы надрукаваў у 1951 годзе (газета «Піянер Беларусі»). Аўтар зборнікаў вершаў «Белыя каштаны», «Пяць сусор'яў», «Калі разам мы», «Інтэрнат», «Юнацтва», «Падарожнае» (вершы, пераклады, 1982). Перакладаў творы А. Суркова, М. Ціханова, М. Рылскага, М. Нагнібеда, З. Нуры, М. Ханінова ды іншых паэтаў.

Было сказана

Сімяон ПОЛАЦКІ (1629—1680), беларускі і рускі пісьменнік, філосаф-асветнік, педагог, тэолаг, грамадскі і царкоўны дзеяч:

«Дубчык маладзенькі як хочаші скіруеш — дрэва ж старое кісо не спрасітуеш».

СЁННЯ

Месяц
Апошняя квадра 8 кастрычніка. Месяц у сусор'і Льва.

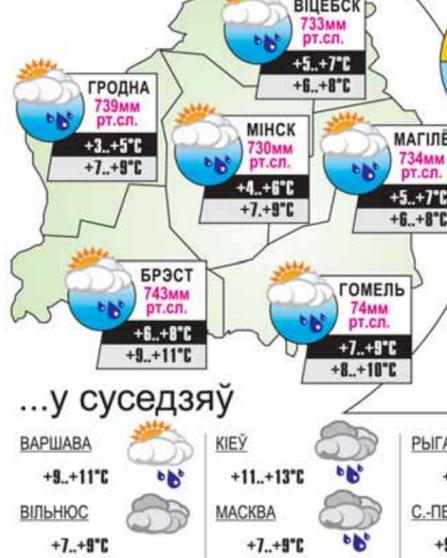
Імяніны
Пр. Івана, Уладзіміра, Ціхана, Яфрэма.
К. Настасіі, Арнольда, Багдана, Вінцэнта, Людвіка, Яна.

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	7.27	18.26	10.59
Віцебск	7.18	18.14	10.56
Магілёў	7.17	18.16	10.59
Гомель	7.12	18.14	11.02
Гродна	7.42	18.41	10.59
Брэст	7.40	18.44	11.04

Сота Дзмітрый СЕВЕРС.

ЗАЎТРА

Склад Андрэй МІХАЙЛАЎ.

ПРАВЕРАЦЕ, КАЛІ ПАСКА, АДКАЗЫ

Пав. Пера, Самота.
 Энас. Кара, Стан. Плянца.
 Нарада, Амар. Кара, Стан. Плянца.
 Ваганя, Няр. Пярл. Астрав. Няр. Муч. Зэт. Ярус. Пярну. Уша.
 Мар. Атам. «Нячэр». Яса. Парыят. Крокус. Лад. Карна. Карна.
 Ром. Аран. Мят. Трэжак. Каран. Шаван. Руч. Уладар. Кс. Каран.
 Па гарызанталі: 1. Лабарэцтва. 2. Кінт. 3. Бад. 4. Растар. 5. Кар. 6. Р. 7. Р. 8. Р. 9. Р. 10. Р. 11. Р. 12. Р. 13. Р. 14. Р. 15. Р. 16. Р. 17. Р. 18. Р. 19. Р. 20. Р. 21. Р. 22. Р. 23. Р. 24. Р. 25. Р. 26. Р. 27. Р. 28. Р. 29. Р. 30. Р. 31. Р. 32. Р. 33. Р. 34. Р. 35. Р. 36. Р. 37. Р. 38. Р. 39. Р. 40. Р. 41. Р. 42. Р. 43. Р. 44. Р. 45. Р. 46. Р. 47. Р. 48. Р. 49. Р. 50. Р. 51. Р. 52. Р. 53. Р. 54. Р. 55. Р. 56. Р. 57. Р. 58. Р. 59. Р. 60. Р. 61. Р. 62. Р. 63. Р. 64. Р. 65. Р. 66. Р. 67. Р. 68. Р. 69. Р. 70. Р. 71. Р. 72. Р. 73. Р. 74. Р. 75. Р. 76. Р. 77. Р. 78. Р. 79. Р. 80. Р. 81. Р. 82. Р. 83. Р. 84. Р. 85. Р. 86. Р. 87. Р. 88. Р. 89. Р. 90. Р. 91. Р. 92. Р. 93. Р. 94. Р. 95. Р. 96. Р. 97. Р. 98. Р. 99. Р. 100. Р. 101. Р. 102. Р. 103. Р. 104. Р. 105. Р. 106. Р. 107. Р. 108. Р. 109. Р. 110. Р. 111. Р. 112. Р. 113. Р. 114. Р. 115. Р. 116. Р. 117. Р. 118. Р. 119. Р. 120. Р. 121. Р. 122. Р. 123. Р. 124. Р. 125. Р. 126. Р. 127. Р. 128. Р. 129. Р. 130. Р. 131. Р. 132. Р. 133. Р. 134. Р. 135. Р. 136. Р. 137. Р. 138. Р. 139. Р. 140. Р. 141. Р. 142. Р. 143. Р. 144. Р. 145. Р. 146. Р. 147. Р. 148. Р. 149. Р. 150. Р. 151. Р. 152. Р. 153. Р. 154. Р. 155. Р. 156. Р. 157. Р. 158. Р. 159. Р. 160. Р. 161. Р. 162. Р. 163. Р. 164. Р. 165. Р. 166. Р. 167. Р. 168. Р. 169. Р. 170. Р. 171. Р. 172. Р. 173. Р. 174. Р. 175. Р. 176. Р. 177. Р. 178. Р. 179. Р. 180. Р. 181. Р. 182. Р. 183. Р. 184. Р. 185. Р. 186. Р. 187. Р. 188. Р. 189. Р. 190. Р. 191. Р. 192. Р. 193. Р. 194. Р. 195. Р. 196. Р. 197. Р. 198. Р. 199. Р. 200. Р. 201. Р. 202. Р. 203. Р. 204. Р. 205. Р. 206. Р. 207. Р. 208. Р. 209. Р. 210. Р. 211. Р. 212. Р. 213. Р. 214. Р. 215. Р. 216. Р. 217. Р. 218. Р. 219. Р. 220. Р. 221. Р. 222. Р. 223. Р. 224. Р. 225. Р. 226. Р. 227. Р. 228. Р. 229. Р. 230. Р. 231. Р. 232. Р. 233. Р. 234. Р. 235. Р. 236. Р. 237. Р. 238. Р. 239. Р. 240. Р. 241. Р. 242. Р. 243. Р. 244. Р. 245. Р. 246. Р. 247. Р. 248. Р. 249. Р. 250. Р. 251. Р. 252. Р. 253. Р. 254. Р. 255. Р. 256. Р. 257. Р. 258. Р. 259. Р. 260. Р. 261. Р. 262. Р. 263. Р. 264. Р. 265. Р. 266. Р. 267. Р. 268. Р. 269. Р. 270. Р. 271. Р. 272. Р. 273. Р. 274. Р. 275. Р. 276. Р. 277. Р. 278. Р. 279. Р. 280. Р. 281. Р. 282. Р. 283. Р. 284. Р. 285. Р. 286. Р. 287. Р. 288. Р. 289. Р. 290. Р. 291. Р. 292. Р. 293. Р. 294. Р. 295. Р. 296. Р. 297. Р. 298. Р. 299. Р. 300. Р. 301. Р. 302. Р. 303. Р. 304. Р. 305. Р. 306. Р. 307. Р. 308. Р. 309. Р. 310. Р. 311. Р. 312. Р. 313. Р. 314. Р. 315. Р. 316. Р. 317. Р. 318. Р. 319. Р. 320. Р. 321. Р. 322. Р. 323. Р. 324. Р. 325. Р. 326. Р. 327. Р. 328. Р. 329. Р. 330. Р. 331. Р. 332. Р. 333. Р. 334. Р. 335. Р. 336. Р. 337. Р. 338. Р. 339. Р. 340. Р. 341. Р. 342. Р. 343. Р. 344. Р. 345. Р. 346. Р. 347. Р. 348. Р. 349. Р. 350. Р. 351. Р. 352. Р. 353. Р. 354. Р. 355. Р. 356. Р. 357. Р. 358. Р. 359. Р. 360. Р. 361. Р. 362. Р. 363. Р. 364. Р. 365. Р. 366. Р. 367. Р. 368. Р. 369. Р. 370. Р. 371. Р. 372. Р. 373. Р. 374. Р. 375. Р. 376. Р. 377. Р. 378. Р. 379. Р. 380. Р. 381. Р. 382. Р. 383. Р. 384. Р. 385. Р. 386. Р. 387. Р. 388. Р. 389. Р. 390. Р. 391. Р. 392. Р. 393. Р. 394. Р. 395. Р. 396. Р. 397. Р. 398. Р. 399. Р. 400. Р. 401. Р. 402. Р. 403. Р. 404. Р. 405. Р. 406. Р. 407. Р. 408. Р. 409. Р. 410. Р. 411. Р. 412. Р. 413. Р. 414. Р. 415. Р. 416. Р. 417. Р. 418. Р. 419. Р. 420. Р. 421. Р. 422. Р. 423. Р. 424. Р. 425. Р. 426. Р. 427. Р. 428. Р. 429. Р. 430. Р. 431. Р. 432. Р. 433. Р. 434. Р. 435. Р. 436. Р. 437. Р. 438. Р. 439. Р. 440. Р. 441. Р. 442. Р. 443. Р. 444. Р. 445. Р. 446. Р. 447. Р. 448. Р. 449. Р. 450. Р. 451. Р. 452. Р. 453. Р. 454. Р. 455. Р. 456. Р. 457. Р. 458. Р. 459. Р. 460. Р. 461. Р. 462. Р. 463. Р. 464. Р. 465. Р. 466. Р. 467. Р. 468. Р. 469. Р. 470. Р. 471. Р. 472. Р. 473. Р. 474. Р. 475. Р. 476. Р. 477. Р. 478. Р. 479. Р. 480. Р. 481. Р. 482. Р. 483. Р. 484. Р. 485. Р. 486. Р. 487. Р. 488. Р. 489. Р. 490. Р. 491. Р. 492. Р. 493. Р. 494. Р. 495. Р. 496. Р. 497. Р. 498. Р. 499. Р. 500. Р. 501. Р. 502. Р. 503. Р. 504. Р. 505. Р. 506. Р. 507. Р. 508. Р. 509. Р. 510. Р. 511. Р. 512. Р. 513. Р. 514. Р. 515. Р. 516. Р. 517. Р. 518. Р. 519. Р. 520. Р. 521. Р. 522. Р. 523. Р. 524. Р. 525. Р. 526. Р. 527. Р. 528. Р. 529. Р. 530. Р. 531. Р. 532. Р. 533. Р. 534. Р. 535. Р. 536. Р. 537. Р. 538. Р. 539. Р. 540. Р. 541. Р. 542. Р. 543. Р. 544. Р. 545. Р. 546. Р. 547. Р. 548. Р. 549. Р. 550. Р. 551. Р. 552. Р. 553. Р. 554. Р. 555. Р. 556. Р. 557. Р. 558. Р. 559. Р. 560. Р. 561. Р. 562. Р. 563. Р. 564. Р. 565. Р. 566. Р. 567. Р. 568. Р. 569. Р. 570. Р. 571. Р. 572. Р. 573. Р. 574. Р. 575. Р. 576. Р. 577. Р. 578. Р. 579. Р. 580. Р. 581. Р. 582. Р. 583. Р. 584. Р. 585. Р. 586. Р. 587. Р. 588. Р. 589. Р. 590. Р. 591.